

Rapor

İran'da 28 Aralık Protestoları: Nedenleri, Seyri ve Yansımaları

Şubat 2026

İRAN'DA 28 ARALIK PROTESTOLARI:
NEDENLERİ, SEYRİ VE YANSIMALARI

COPYRIGHT © ŞUBAT 2026

Bu eserin bütün hakları saklıdır.

Bu eser İRAM'dan yazılı izin alınmadan elektronik veya mekanik yollarla çoğaltılamaz. Metnin dijital versiyonu için <https://www.iramcenter.org> adresini ziyaret ediniz.

Dijital kopya bu siteye aktif link verilerek kısmi olarak paylaşılabilir.

Burada ortaya koyulan görüşler öncelikli olarak yazara aittir ve İRAM'ın kurumsal görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

İRAM | İRAN ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Bulvarı
32. Cad. Moment Beştepe Plaza
No: 1 Kat: 10/158-159
Yenimahalle/Ankara /Türkiye
Tel: +90 506 354 87 60
e-posta: info@iramcenter.org
www.iramcenter.org

İRAN'DA 28 ARALIK PROTESTOLARI: NEDENLERİ, SEYRİ VE YANSIMALARI

RAPOR

ŞUBAT 2026

İÇİNDEKİLER

ÖZET | 7

SUMMARY | 8

چکیده | 9

GİRİŞ | 11

PROTESTOLARIN BAŞLANGICI VE SEYRİ | 14

ETNİK SİLAHLI ÖRGÜTLERİN TUTUMU | 24

ABD'NİN PROTESTOLARA TEPKİSİ | 27

İSRAİL'İN PROTESTOLARA TEPKİSİ | 34

SONUÇ | 40

KAYNAKÇA | 43

ÖZET | İRAN'DA 28 ARALIK PROTESTOLARI: NEDENLERİ, SEYRİ VE YANSIMALARI

Kötü yönetim, kurumsallaşmış yolsuzluk ve yaptırımların etkisiyle ekonomik darboğazda olan İran, son dönemde ithalat maliyetlerindeki artış ve fiyat istikrarının bozulması nedeniyle belirgin bir hayat pahalılığıyla karşı karşıya kalmıştır. 28 Aralık 2025'te Tahran'daki ticaret merkezlerinde başlayan protestolar, döviz kurundaki sert yükselişle tetiklenmiş, geçim baskısının etkisiyle kısa sürede ülkenin farklı bölgelerine yayılan bir toplumsal hareketliliğe dönüşmüştür.

Protestoların ilk günlerinde iktidarın kriz yönetimi, güvenlikçi bir perspektiften uzak, dinleme, yatıştırma ve ekonomi odaklı bir çerçevede ilerlemiştir. Cumhurbaşkanı Pezeşkiyan yönetimi, uzlaşma ve toplumsal talepleri dikkate alma mesajı vermiş, bu yaklaşım sahadaki görece itidalli müdahale çizgisiyle uyumlu görünmüştür. Ancak 8 Ocak sonrasında protestolardaki şiddet düzeyinin artması ve eylemlerin yeniden büyük kent merkezlerinde yoğunlaşması, rejimin güvenlik kaygılarını yükseltmiştir. Bu aşamadan sonra protestolar, kamu düzeni ve iç güvenlik meselesi olarak değerlendirilmiş, dış aktörler, sabotaj ve casusluk iddialarıyla birlikte anılmıştır. Buna paralel olarak kolluk kuvvetlerinin müdahaleleri daha sert ve koordineli bir şekilde gerçekleşmiş, iletişim ve internet altyapısına yönelik kısıtlamalar sıkılaştırılmış, kitlesel gözaltılar ve geniş çaplı güvenlik operasyonları yürütülmüştür.

Özetle protestolardaki genel tablo iki aşamalı bir yaklaşımı ortaya koymaktadır. İlk aşamada ayrıştırıcı ve yatıştırıcı bir kriz yönetimi uygulanmış, ikinci aşamada protestoların yayılması ve şiddetin artmasıyla birlikte süreç güvenlik merkezli bir hatta taşınmıştır. Bu dalga 2017-2018 ve Kasım 2019'da gerçekleşen eylemlere nazaran daha dar bir tabana yayılsa da metropoldeki şiddet ve can kayıpları göz önünde bulundurulduğunda, rejimin en sert tedbirler uyguladığı protestolardan biri olarak kayda geçmiştir.

Protestoları bundan önceki hareketlerden ayıran bir başka nokta, ABD'den gelen müdahale tehditleridir. Son protesto dalgasına Washington'un tepkiler önceki dönemlere kıyasla daha müdahaleci bir tonda seyretmiştir. Donald Trump'ın 2 Ocak'tan sonra giderek sertleşen açıklamaları ve bazı Cumhuriyetçi senatörlerin rejimin meşruiyetini kaybettiği ve sonunun yaklaştığı yönündeki sözleri, bu sert yaklaşımın en görünür örnekleri olmuştur.

SUMMARY | THE DECEMBER 28 PROTESTS IN IRAN: CAUSES, COURSE, AND REPERCUSSIONS

Iran's economy, suffered from chronic mismanagement, entrenched corruption, and the cumulative effects of sanctions, has been pushed into a new bout of inflation as import costs rise and price volatility intensifies. The latest protests began on December 28, 2025, in Tehran's bazaar after a sharp fall in the rial, then quickly spread nationwide and evolved into a broader social movement.

In its opening phase, the state leaned toward containment rather than full-scale securitisation: a calibrated mix of rhetorical listening, selective concessions, and modest economic adjustments. President Masoud Pezeshkian's insistence on hearing grievances and keeping channels of dialogue nominally open initially coincided with a comparatively restrained posture by security forces. That balance, however, proved fragile. The surge in violence after January 8, alongside renewed demonstrations in major urban centres, sharpened the regime's perception of escalating risk.

From that point, authorities reclassified the unrest as a public-order and internal-security challenge. Official narratives pivoted toward allegations of foreign sabotage and espionage, while the security forces became more forceful and centrally coordinated. Controls on communications and internet infrastructure tightened, mass arrests expanded, and large-scale security operations followed.

Taken together, the episode unfolded in two stages: an early attempt at divisive crisis management through partial appeasement, followed by a decisive shift to a security-first approach as protests spread and violence rose. Although participation appears to have been narrower than in 2017-2018 and November 2019, the intensity of coercion and the scale of fatalities have made this wave one of the most harshly suppressed in recent memory. A further distinguishing feature has been the spectre of U.S. intervention. Washington's rhetoric has sounded more overtly interventionist than in prior cycles, amplified by Donald Trump's increasingly severe statements since January 2 and Republican claims that the regime is losing legitimacy and nearing collapse.

چکیده | اعتراضات دی ماه در ایران: زمینه‌ها، روند و پیامدها

ایران که در نتیجه سوءمدیریت ساختاری، نهادینه‌شدن فساد و تأثیرات گسترده تحریم‌ها با تنگنای اقتصادی مواجه است، در ماه‌های اخیر به دلیل افزایش هزینه‌های واردات و برهم خوردن ثبات قیمتی، با موجی آشکار از گرانی و فشار معیشتی روبه‌رو شده است. اعتراضاتی که از ۲۸ دسامبر ۲۰۲۵ در مراکز تجاری تهران آغاز شد، در پی جهش شدید نرخ ارز شکل گرفت و تحت تأثیر فشارهای معیشتی، در مدت کوتاهی به کنشی اجتماعی با دامنه‌ای فراتر از پایتخت و در مناطق مختلف کشور تبدیل شد.

در روزهای نخست اعتراضات، شیوه مدیریت بحران از سوی حاکمیت، برخلاف الگوهای صرفاً امنیتی، در چارچوبی مبتنی بر شنیدن مطالبات، آرامسازی فضا و تمرکز بر مسائل اقتصادی دنبال شد. دولت مسعود پزشکیان با تأکید بر رویکردی مبتنی بر مصالحه و توجه به مطالبات اجتماعی، تلاش کرد پیامهایی در راستای کاهش تنش ارسال کند؛ رویکردی که در میدان نیز با مداخلات نسبتاً خویشتندارانه نیروهای امنیتی همخوانی داشت. با این حال، پس از ۸ ژانویه و با افزایش سطح خشونت در اعتراضات و تمرکز مجدد آن‌ها در مراکز کلان‌شهری، نگرانی‌های امنیتی نظام به‌طور محسوسی افزایش یافت. در این مرحله، اعتراضات در قالب مسئله‌ای مرتبط با نظم عمومی و امنیت داخلی بازتعریف شد و همزمان با طرح ادعاهایی درباره نقش‌آفرینی بازیگران خارجی، خرابکاری و جاسوسی، وارد مرحله‌ای متفاوت گردید. در پی این تغییر رویکرد، مداخلات نیروهای انتظامی و امنیتی به‌صورت هماهنگ‌تر و سخت‌گیرانه‌تر انجام شد، محدودیت‌ها بر زیرساخت‌های ارتباطی و اینترنتی تشدید گردید و بازداشت‌های گسترده و عملیات‌های امنیتی وسیع در دستور کار قرار گرفت.

در مجموع، الگوی کلی اعتراضات نشان‌دهنده رویکردی دو مرحله‌ای در مدیریت بحران است. در مرحله نخست، رویکردی محتاطانه و کنترل‌شده در مواجهه با اعتراضات اتخاذ شد، اما با گسترش دامنه ناآرامی‌ها و افزایش سطح خشونت، روند موجود به تدریج به مسیری امنیت‌محور سوق یافت. هرچند این موج اعتراضی در مقایسه با اعتراضات سال‌های ۲۰۱۷-۲۰۱۸ و نوامبر ۲۰۱۹ از پایگاه اجتماعی محدودتری برخوردار بود، اما با توجه به شدت خشونت و میزان تلفات انسانی در کلان‌شهرها، می‌توان آن را در زمره اعتراضاتی دانست که نظام در قبال آن‌ها سخت‌گیرانه‌ترین تدابیر امنیتی را به اجرا گذاشته است.

نکته متمایزکننده دیگر این اعتراضات نسبت به تحریکات پیشین، سطح و لحن تهدیدهای مداخله‌جویانه ایالات متحده آمریکا بود. واکنش‌های واشنگتن به آخرین موج اعتراضات، در قیاس با دوره‌های پیشین، رنگ و بویی مداخله‌گرانه‌تر به خود گرفت. اظهارات دونالد ترامپ که از دوم ژانویه به تدریج لحنی تندتر یافت، همراه با سخنان برخی سناتورهای جمهوری‌خواه مبنی بر از دست رفتن مشروعیت نظام و نزدیک بودن پایان آن، از برجسته‌ترین نمودهای این رویکرد سخت‌گیرانه به شمار می‌رود.

Giriş

İran'da 2025 yılının son günlerinde başlayarak yaklaşık üç hafta devam eden protestolar, geride büyük bir beşerî, siyasi ve ekonomik maliyet bırakarak yer yer sönmülmüş yer yer de sert şekilde bastırılmıştır. İran riyalinin dolar karşısında sert değer kaybetmesi ilk tepkiyi esnaf kesiminde doğurmuş, 28 Aralık'ta Tahran'daki Alaaddin ve Çaharsu pasajlarında esnafın kepenk kapatmasıyla protestolar başlamıştır. 29 Aralık'ta hareket Tahran Kapalı Çarşısı'nın yanı sıra Kerec, Isfahan, Şiraz, Meşhed ve Hemedan'daki esnaf arasında da yayılmıştır. Sonraki günlerde küçük il ve ilçelerden de protesto haberleri gelmiş, eylemler yayıldıkça sertleşmiş ve rejim karşıtı politik ton güç kazanmıştır. Olayların tamamını bu politik tona indirgemek doğru bir yaklaşım olmakla birlikte, bu yönelimin belirgin bir seviyeye ulaştığı da açıktır. Önceki protestolarda da görüldüğü üzere bu dalgada da hareketin kısa sürede yön ve içerik değiştirmesi ayrıca incelenmesi gereken bir başlıktır.

İran'da esnaf kesimi genel olarak kitlesel siyasal harekete öncülük eden bir sınıf olarak görülmemektedir. Nitekim protestoların niteliği değiştikçe esnafın süreç içindeki ağırlığı azalmıştır. Önceki yıllardaki protestolarda daha çok kentli yoksullar, orta sınıf, üst sınıf ve entelektüel-kültürel çevreler meydanlarda yer almıştır.

2009'daki Yeşil Hareket protestolarında siyasetçiler, akademisyenler, gazeteciler ve entelektüeller belirleyici rol üstlenmiş, diğer kesimler bu aktörlerin etrafında toplanmıştır. Yüksek faiz vaadiyle mevduat toplayan bazı özel finans

kuruluşlarının iflas etmesi sonucu mağdur mudilerin Aralık 2017'de Meşhed merkezli olarak başlattığı ve kısa süre sonra başka kentlere de yayılan protestolarda ağırlığı orta sınıf oluşturmuş, ekonomik koşulların iyileştirilmesi ve özgürlük talepleri öne çıkmıştır. Kasım 2019'da akaryakıtta zam yapılması üzerine başlayan protestolarda kentli yoksullar ve gelir kaybı yaşayan orta sınıf kesimler sahaya çıkmıştır. Eylül 2022'de Mehsa Emimi'nin polis gözetimindeyken hayatını kaybetmesi sonrası başlayan protestolar ise baştan itibaren çok sayıda sınıfı kapsayan politik bir zeminde gelişmiştir. 1906 Anayasal Devrimi ve 1979 İslam Devrimi dışarıda bırakıldığında, esnafının özellikle de bazârî olarak bilinen kapalı çarşı esnafının, kitlesel biçimde ön safta yer aldığı örnekler sınırlıdır. Bu durum İran'daki toplumsal kesimlerin siyasal süreçlere farklı yoğunluklarda katıldığını göstermektedir.

Yaşanan tecrübeler, İran İslam Cumhuriyeti'nin toplumsal talep ve şikâyetleri ele alma konusunda yeterince başarılı olmadığını göstermektedir. Güncel tabloda toplum yoksul çoğunluk ve zengin azınlık biçiminde ayrılmıştır. İran nüfusu İslam Devrimi döneminde 40 milyonun altındayken bugün 90 milyonu aşmış, Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYH) ise ters yönde hareket etmiştir. 2010-2012 döneminde 644 milyar dolara ulaşan milli gelir, sonraki yıllarda sert düşüş yaşamış, 2020'de 262 milyar dolara gerilemiş ve dalgalı seyir sonunda 2025'te 440 milyar dolar seviyesine çıkabilmiştir. Bu gerilemede ABD yaptırımlarının önemli rolü olmakla birlikte, ekonomik alandaki yapısal sorunlar ve ekonomi politikalarındaki başarısızlıklar da etkili olmuştur. Cumhurbaşkanı Mesud Pezeşkiyan, Ekim 2025'te yaptığı bir konuşmada ekonomik açıdan ve yaşam standartları yönünden daha iyi durumda olduğunu belirttiği Türkiye, Japonya ve Kore örneklerini vererek İran'ın zengin enerji kaynaklarına sahip olmasına rağmen ekonomik açıdan, bu imkanlara sahip bulunmayan söz konusu ülkelerden daha geride olduğuna dikkat çekmiştir.

İran görece genç bir nüfusa sahiptir. Gençlerin ve daha geniş toplum kesimlerinin dile getirdiği siyasal sorunlar, sistemin yapısı ve iktidarların risk almaktan kaçınması nedeniyle çözülememektedir. Bu durum ekonomik memnuniyetsizlik ile siyasal hoşnutsuzluğu besleyen bir döngü yaratmaktadır. Ancak siyasal sistemin önemli bir toplumsal tabanının bulunduğu da dikkate alınmalıdır. Buna rağmen son yıllarda, sistem içinde konum sahibi ailelerin çocukları ve torunları arasında da tepki gösteren kesimler artmaktadır. En sert tepki, geçim sıkıntısı yaşayan ve aile kurmakta zorlanan gençlerden gelmektedir.

Bugün İran'da asgari ücret 100 dolar düzeyindedir. Bu gelir özellikle Tahran'da, konut ve gıda fiyatlarının çok yüksek olduğu koşullarda açlık sınırının altında kalmaktadır. 300 dolar düzeyindeki maaşlar dahi birçok kişi için yeterli geçim sağlama-

maktadır. Tahran'daki çarşı ve iş merkezlerinde dükkân sahibi ya da işletmeci olan esnafın dahi ciddi baskı altında olduğu dikkate alındığında, yoksul kesimler içinde daha derin bir öfkenin biriktiği anlaşılmaktadır. Nitekim protestolardaki sert tepkinin önemli bölümü bu kesimlerden gelmektedir.

Protestoların dikkat çeken bir diğer boyutu, beraberinde getirdiği tartışmalardır. Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durumun sorumluluğu konusunda farklı kesimler birbirini suçlarken bazı silahlı örgütler de kalkışma çağrısı yapmıştır. Yurtdışında, özellikle Batı'daki İran diasporasında yürüyen tartışmalar ise İran rejimini zayıflatmaya ve “ideal alternatif” arayışına odaklanmaktadır. İsrail ve ABD'den gelen açıklamalar sonrasında cesaret kazanan rejim karşıtı aktörler –özellikle devrik Şah'ın oğlu Rıza Pehlevi ve Halkın Mücahitleri Örgütü– mevcut ortamı uluslararası müdahale çağrısı yapmak ve kendilerini alternatif olarak sunmak için kullanmaya çalışmaktadır. ABD Başkanı Donald Trump'ın ise İran'ı baskı altında tutarak kendi belirlediği koşullarda anlaşmaya zorlamaya çalıştığı görülmektedir. Bu nedenle protestolar kadar, protestoların kimler tarafından ve nasıl kullanıldığı da ayrıca ele alınması gereken bir konudur.

Protestoların ilk günlerinde yönetim, halkın itiraz hakkını meşru gören ve şiddet içeren eylemleri diğerlerinden ayıran daha temkinli bir söylem benimsemiş, diyalog çağrılarını öne çıkıştır. Ancak 8 Ocak'tan sonra eylemlerin eş zamanlı yayılması, şiddetin artması ve çatışmaların genişlemesiyle yaklaşım değişmiştir. Bu aşamada protestolar kamu düzenine ve rejim otoritesine yönelik güvenlik tehdidi olarak değerlendirilmiş, yargı ve güvenlik kurumları daha sert reaksiyon almaya başlamıştır. Özellikle olayların ivme ve şiddetinin arttığı 8 Ocak'tan sonra internet kesintileri, kitlesel gözaltılar ve kapsamlı operasyonlar devreye girmiş, resmî söylem dış müdahale, sabotaj ve casusluk vurgusuyla sertleşmiştir.

Hayatını kaybedenlerin sayısı İran resmi kaynaklarına ve bağımsız kaynaklara göre değişiklik göstermektedir. İran resmi sayılabilecek verilerine göre toplam 3.117 kişi hayatını kaybetmiş, bunların 2.427'si “şehit” statüsünde değerlendirilmiştir. HRANA (Human Rights Activists News Agency) tarafından yayımlanan son bilgilere göre doğrulanmış ölüm sayısı 6.430'dur. Ayrıca 17.091 vaka inceleme sürecindedir. Aynı kaynak, protestolar sırasında en az 11.018 kişinin ağır yaralandığını ve 42.486 kişinin gözaltına alındığını bildirmektedir.¹

¹ “Day 32 of Protests: Limited Internet Access, Ongoing Arrests, and Growing International Pressure,” *Human Rights Activists News Agency (HRANA)*, 28 Ocak 2026, <https://www.en-hrana.org/day-32-of-protests-limited-internet-access-ongoing-arrests-and-growing-international-pressure/> (erişim 29 Ocak 2026).

Bu rapor, İran'daki protestoları farklı boyutlarıyla incelemektedir. Protestoların başlangıcı, gelişim seyri ve sonuçları, İranlı yetkililerin gösterilere yaklaşımı ve bunun siyasete yansımaları raporda ele alınmaktadır. Protestolardaki güncel durum ve İran içindeki etnik silahlı örgütlerin tutumu da değerlendirme kapsamındadır. Raporda ayrıca birkaç ay önce İran'a askerî saldırı düzenleyen ABD ve İsrail'in protestolara yaklaşımı da incelenmektedir.

Protestoların Başlangıcı ve Seyri

28 Aralık'ta İran'da başlayan protesto dalgası, doğrudan ekonomik bir şokun tetiklediği ani ve tepkisel bir mobilizasyon olarak ortaya çıkmıştır. Döviz kurunun kısa süre içinde 130 bin tümen bandından 140 bin tümenin üzerine çıkması ve son altı ayda ulusal para biriminin dolar karşısında yaklaşık yüzde 50 değer kaybetmesi, protestoların temel arka planını oluşturmuştur. İlk hareketlilik, Tahran'daki büyük ticaret merkezlerinde, özellikle cep telefonu ve elektronik ürün satışı yapılan pasajlarda kepenk kapatma eylemleriyle başlamış, başlangıçta kapalı alanlarla sınırlı kalan bu tepkiler kısa sürede sloganlar eşliğinde sokaklara taşmıştır.

29 Aralık Pazartesi itibarıyla Tahran Büyük Çarşısı dahil olmak üzere şehir merkezindeki diğer önemli ticaret merkezlerine yayılan kepenk kapatma ve toplanmalar daha çok ekonomik taleplerin öne çıktığı bir protesto dinamiğine işaret etmiştir.

30 Aralık Salı günü itibarıyla süreç yeni bir aşamaya evrilmiş, eylemler üniversitelere ve Tahran dışındaki kent merkezlerine sıçrayarak daha dağınık ve merkezî bir örgütlenmeden yoksun bir karakter kazanmıştır. Bu aşamada protestolar, yerel ve eşzamanlı eylemler biçiminde genişlemiş olsa da ortak bir liderlik ya da ideolojik çerçeve etrafında bütünleşmemiştir.

31 Aralık itibarıyla protestoların coğrafi kapsamı ve sahadaki sertlik düzeyi artmış, eylemler bazı bölgelerde sokak gösterilerinin ötesine geçerek devlet binalarına ve rejimin ideolojik sembollerine yönelmiştir. Bu tarihten itibaren ekonomik taleplerin yanı sıra yönetim karşıtı sloganlar da daha görünür hâle gelmiştir. "Diktatöre ölüm" ve "Ne Lübnan ne Gazze, İran'a feda olsun" gibi doğrudan rejimi ve dış politika tercihlerini hedef alan sloganlar öne çıkarken, monarşi referanslı söylemler daha sınırlı ve münferit bir düzeyde kalmıştır. Bu tür sloganların bir bölümünün sosyal medyada yapay zekâ destekli görsel ve işitsel manipülasyonlarla dolaşıma sokulduğuna dair emareler de dikkat çekmiştir.

İzleyen günlerde protestolar, büyük şehir merkezlerinde dalgalı bir seyir izlerken ağırlık merkezinin kısmen çevre kentlere ve taşra hatlarına kaydığı gözlemlenmiştir.

Özellikle nüfusu daha düşük kentlerde eylemler zaman zaman daha sert bir nitelik kazanmış, yüzleri maskeli, örgütlü ya da yarı örgütlü grupların kamu binalarını ve devlet otoritesini temsil eden yapıları hedef aldığı vakalar kayda geçmiştir. Bu süreçte güvenlik güçlerinin gündüz saatlerinde görece kontrollü, gece saatlerinde ise daha sert bir müdahale pratiği benimsediği gözlemlenmiştir.

Bu aşamada İlam, Luristan ve Kohgiluyi Buyer Ahmed hattı, protesto dalgasının en dikkat çekici odaklarından biri hâline gelmiştir. Özellikle İlam'da hem kitlesel yürüyüşler hem de güvenlik güçlerinin müdahalesi sonucu can kaybı ve yaralanmaların yaşandığı olaylar rapor edilmiş, bu gelişmeler üzerine Cumhurbaşkanı Mesud Pezeşkiyan'ın soruşturma talimatı verdiği ve İçişleri Bakanlığı'ndan bir heyetin bölgeye gönderildiği açıklanmıştır.

Protesto dalgası, 8 Ocak itibarıyla hem mobilizasyon çağrılarının artması hem de devletin güvenlik ve iletişim araçlarında eş zamanlı sertleşmenin görülmesiyle yeni bir evreye girmiştir. Sürgündeki Rıza Pehlevi'nin eylem çağrıları, bazı muhalif grupların grev ilanları ve sembolik tarihler üzerinden yapılan mobilizasyon girişimleri, sürecin dış bağlantılı bir çerçevede yeniden anlamlandırılmasına zemin hazırlamıştır. Ancak bu çağrıların sahadaki fiilî karşılığı ile muhalif medyada sunulan görünürlük arasında belirgin bir fark olduğu da not edilmelidir.

Bu aşamada en kritik gelişmelerden biri, protestolarda şiddet olaylarının giderek artmasıyla eş zamanlı olarak iletişim altyapısında raporlanan geniş ölçekli kesintiler olmuştur. İnternet erişimi, telefon hatları ve sabit iletişim kanallarında yaşanan kısıtlamalar, protestoların koordinasyon kapasitesini zayıflatırken sahadaki gelişmelerin bağımsız biçimde doğrulanmasını da ciddi ölçüde zorlaştırmıştır.

8 Ocak sonrasında protesto dinamiğinde dikkat çekici bir yön değişimi yaşanmış, eylemler yeniden büyük kent merkezlerine doğru yoğunlaşmıştır. Bu aşamada eylemler, önceki günlerde kısmen çevre kentlere ve taşra hatlarına kaymış olan ağırlık merkezini tekrar Tahran, Meşhed ve Isfahan gibi metropollere taşımıştır. Özellikle başkent Tahran'da protestoların hem katılımcı sayısı hem de şiddet düzeyi belirgin biçimde artmış, sokak çatışmaları kamu binalarına ve güvenlik güçlerine yönelik doğrudan saldırılarla birlikte daha sert bir karakter kazanmıştır. Meşhed ve Isfahan'da gece saatlerinde yaşanan olaylarda kamu düzenini hedef alan eylemler artarak güvenlik güçlerinin müdahaleleri önceki aşamalara kıyasla daha sert ve yaygın hâle gelmiştir. Mevcut veriler, protestolara bağlı can kayıplarının ve ağır yaralanmaların önemli bir bölümünün tam da bu tarihlerde ve büyük kentlerde gerçekleştiğine işaret etmektedir. Bu durum, protestoların merkezî alanlara geri dönüşüyle birlikte şiddetin belirgin biçimde yoğunlaştığını göstermektedir.

Büyük kentlerde yaşanan bu yoğunlaşma, rejimin güvenlik algısında da belirleyici bir etki yaratmıştır. Protestoların metropollerde yeniden güç kazanması, rejim tarafından sürecin “kontrol edilebilir yerel tepkiler” çerçevesinden çıkıp doğrudan devlet kapasitesini ve kamusal düzeni tehdit eden bir boyuta evrildiği şeklinde okunmuştur. Nitekim bu aşamadan itibaren güvenlik güçlerinin müdahale biçimi daha koordineli ve daha sert bir çizgiye evrilmiş, iletişim altyapısına yönelik kısıtlamalar da eş zamanlı olarak sıkılaştırılmıştır.

Bu son evre, protesto dalgasının coğrafi değil siyasal anlamda da yeniden tanımlandığı bir döneme karşılık gelmektedir. Büyük kentlerde yoğunlaşan şiddet olayları ve artan can kayıpları, protestoların resmî söylemde giderek daha açık biçimde “kamu düzenine yönelik güvenlik tehdidi” ve “istikrar bozucu kalkışma” olarak tanımlanmasının zeminini oluşturmuştur. Böylece protesto süreci, ekonomik temelli bir toplumsal hoşnutsuzluk çerçevesinden koparılarak devletin bekası ve iç güvenlik eksenine yerleştirilmiştir.

Genel tablo itibarıyla protestolar, kısa sürede ülke geneline yayılan ancak merkezî bir liderlik ve ideolojik bütünlükten yoksun, dalgalı bir seyir izlemiştir. Bununla birlikte 8-9 Ocak sonrasında yaşanan büyük kentlere dönüş ve eşlik eden şiddet artışı, sürecin en kritik ve en maliyetli aşamasını oluşturmuştur. Bu yönüyle mevcut dalga, 2017-2018 ve Kasım 2019 protestolarına kıyasla daha sınırlı bir toplumsal tabana sahip olsa da özellikle metropollerde yarattığı güvenlik baskısı ve can kayıpları nedeniyle rejimin güvenlikçi reflekslerini en sert biçimde devreye soktuğu protesto süreçlerinden biri olarak kayda geçmiştir.

Dövizdeki Ani Yükselişin Ekonomik Arka Planı

İran ekonomisi, son yıllarda artan yapısal kırılganlıklar nedeniyle ciddi bir baskı altındadır. Döviz arzındaki daralma, yüksek enflasyon ve kronik bütçe açığı, ulusal para biriminin hızlı değer kaybını kalıcı bir sorun hâline getirmiştir. Enflasyon oranı yüzde 40’lar seviyesinde seyrederken büyüme oranları son derece sınırlı kalmakta, iş gücüne katılım oranı ise küresel ortalamasının belirgin biçimde gerisinde bulunmaktadır. Petrol gelirlerine erişimde yaşanan sorunlar, kamu maliyesinin hareket alanını daraltmakta ve piyasalardaki belirsizliği derinleştirmektedir. Bu ağır ekonomik tablo, 2018’de ABD yaptırımlarının yeniden devreye girmesinin ardından daha da kötüleşmiş, özellikle petrol ihracatının kısıtlanması ve finansal kanalların tıkanması, kur istikrarsızlığı ile hayat pahalılığını yapısal bir krize dönüştürmüştür.

ABD ve AB yaptırımları nedeniyle İran, petrolünü doğrudan devlet kurumları üzerinden satamamaktadır. Bu nedenle ihracat, üçüncü ülkelerde kayıtlı veya ya-

rı-özel aracı şirketler üzerinden yürütülmektedir. Bu şirketler İran adına petrolü yabancı alıcılara satıp ödemeleri tahsil ederek geliri Merkez Bankası'na aktarmakla yükümlüdür. Son dönemde bu gelirlerin bütçeye tam ve zamanında aktarılmadığı, bir kısmının sistem dışında tutulduğu ve spekülâtif alanlara yönlendirildiği iddia edilmektedir. İddiaya göre petrol gelirlerine erişimde yaşanan bu tıkanıklık döviz arzını daraltmakta, bütçe açığını büyütmekte ve doğrudan kur krizi ile hayat pahalılığını beslemektedir. Kamuoyunda “emanetçi şirketler” (*trustees*) olarak anılan bu firmaların İran adına sattıkları petrolden elde edilen döviz gelirlerini bütçeye ve Merkez Bankası'na zamanında aktarmadığı, söz konusu kaynakların yurt içinde ve yurt dışında (Türkiye, Birleşik Arap Emirlikleri, Kanada) özellikle gayrimenkul yatırımlarına yönlendirildiği şeklinde güçlü iddialar dolaşıma sokulmuştur.

Nitekim protesto dalgasının başlamasıyla birlikte Meclis'te bu konu gündeme getirilmiş, bazı milletvekilleri İran adına petrol satışı yapan “emanetçi” şirketlerin kimliklerinin ve sahiplik yapılarının kamuoyuna açıklanması çağrısında bulunmuştur. Buna karşın hükümet cephesi mevcut yüksek enflasyon ve aşırı likidite sorununda özel bankaların rolüne dikkat çekmiştir. Açıklamada, özel bankaların kontrolsüz kredi genişlemesi ve spekülâtif faaliyetlerinin hayat pahalılığını derinleştirdiği, bankacılık sektörünün ekonomik istikrarsızlıktaki sorumluluğunu üstlenmesi gerektiği savunulmuştur.

Protestolarda Meydana Gelen Can Kayıpları

Protestolar süresince yaşanan can kayıplarına ilişkin veriler, İran resmî makamları ile uluslararası ve yerel insan hakları örgütleri arasında ciddi farklılık göstermektedir. Bu nedenle sahadaki şiddetin boyutuna dair bağımsız ve kesin bir tablo oluşturmak zorlaşmaktadır.

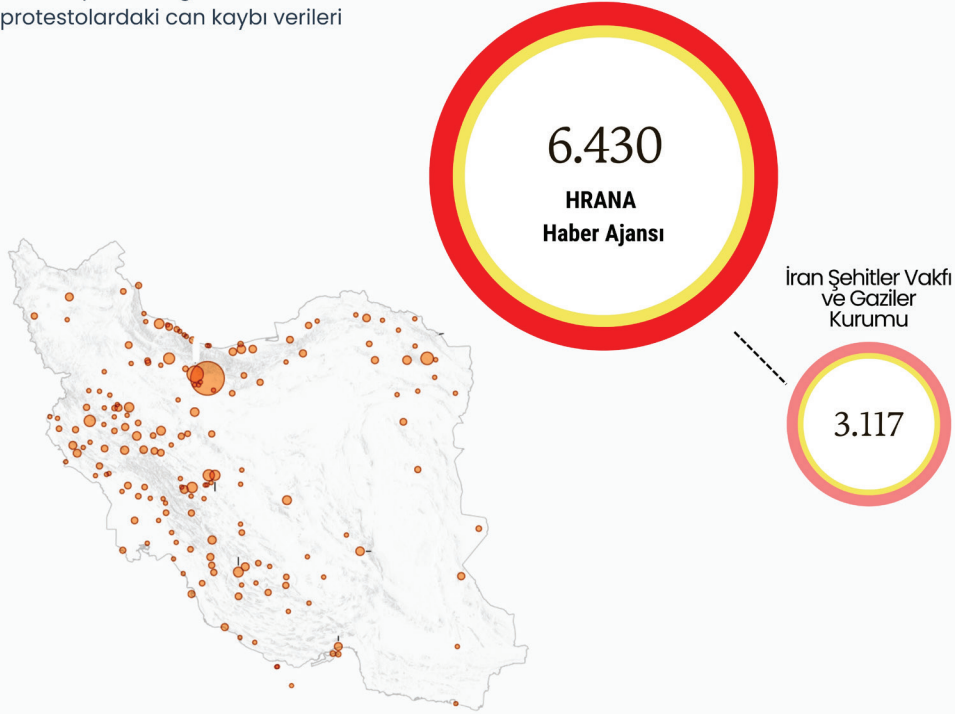
İran'daki en kapsamlı resmî açıklama, Şehitler Vakfı ve Gaziler Kurumu tarafından yayımlanmıştır. Kurumun Adli Tıp Kurumu verilerine dayandırdığı bilgilere göre olaylar kapsamında toplam 3.117 kişi hayatını kaybetmiş, bunların 2.427'si “şehit” statüsünde değerlendirilmiştir.² Açıklamada ölenler arasında güvenlik güçleri mensupları ile farklı toplumsal kesimlerden sivillerin yer aldığı özellikle belirtilmiştir.

İnsan hakları örgütlerinin paylaştığı veriler ise daha yüksek rakamlara işaret etmektedir. HRANA (Human Rights Activists News Agency) tarafından yayımla-

² “تاییدی از حدس کی کیفیت دادعاً + ریخا شدادوح ناگتخابناج و ادش رام ابرارد دیهش داینب هینایب” [Son olaylardaki şehit ve kayıp istatistiklerine ilişkin Şehitler Vakfı açıklaması], *Khabaronline*, 21 Ocak 2026, <https://www.khabaronline.ir/news/2171787> (erişim 22 Ocak 2026).

İRAN'DAKİ PROTESTOLARDA BİLANÇO: KİM NE DİYOR?

3 Şubat 2026 itibarıyla
farklı kaynaklara göre
protestolardaki can kaybı verileri

3 Şubat 2026

İRAN
İran Anarşistleri Merkezi

nan son bilgilere göre doğrulanmış ölüm sayısı 6.430'dur. Ayrıca 17.091 vaka inceleme sürecindedir. Aynı kaynak, protestolar sırasında en az 11.018 kişinin ağır yaralandığını ve 42.486 kişinin gözaltına alındığını bildirmektedir.³ Bu verilerin, ülke genelinde internet kesintileri ve iletişim kısıtlamalarının yoğun olduğu bir dönemde toplandığı da ayrıca not edilmelidir.

Rakamlar arasındaki farkın başlıca nedenleri erişim kısıtları, sahadan veri toplama güçlükleri ve tarafların olayları sınıflandırma yöntemleridir. İletişim altyapısındaki

³ "Day 32 of Protests: Limited Internet Access, Ongoing Arrests, and Growing International Pressure," *Human Rights Activists News Agency (HRANA)*, 28 Ocak 2026, <https://www.en-hrana.org/day-32-of-protests-limited-internet-access-ongoing-arrests-and-growing-international-pressure/> (erişim 29 Ocak 2026).

kesintiler bağımsız doğrulamayı zorlaştırmış, sosyal medyada paylaşılan görüntü ve tanıklıkların teyit sürecini yavaşlatmıştır.

Protestoların son aşamasında eylemlerin büyük kent merkezlerinde yoğunlaşması, şiddetin artması ve Tahran, Meşhed ve Isfahan'dan gelen görüntülerde ölümcül müdahalelerin daha sık görülmesi, yüksek can kaybı iddialarının ciddiyetini artırmaktadır. Gerçek mermi kullanımına işaret eden kayıtlar ve farklı şehirlerden gelen eş zamanlı ölüm haberleri, resmî verilerin üzerinde bir kayıp yaşanmış olabileceğini düşündürmektedir.

Mevcut koşullarda kesin bir sayıya ulaşmak mümkün görünmemektedir. Buna karşılık resmî açıklamalar ile insan hakları örgütlerinin verdiği rakamlar arasında kalan aralık, sahadaki şiddet düzeyi ve eldeki bulgular dikkate alındığında makul bir değerlendirme zemini sunmaktadır.

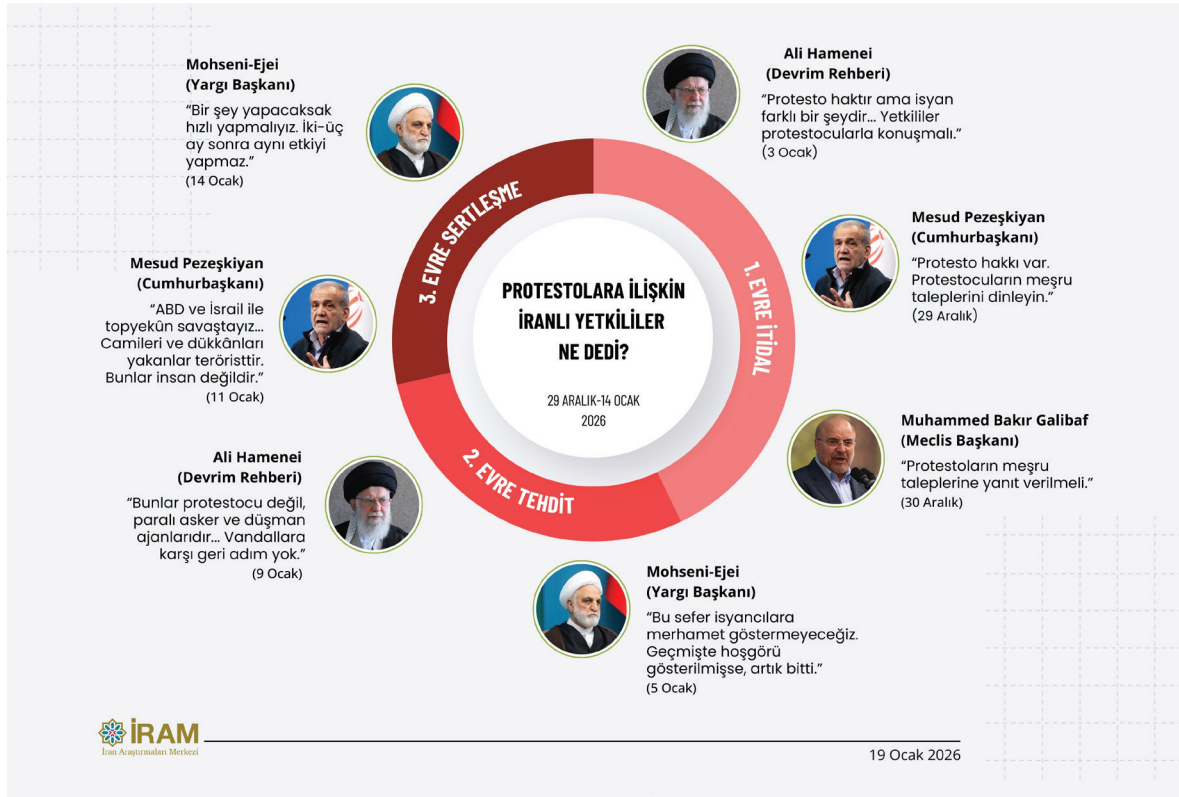
Yönetimin Protestolara Yaklaşımı

Protestoların ilk günlerinde İran yönetimi, süreci doğrudan rejim karşıtı bir kopuş olarak tanımlamaktan kaçınan ve toplumsal hoşnutsuzluğu sınırlı tutmayı amaçlayan görece itidalli bir kriz yönetimi çizgisi izlemiştir. Bu dönemde Cumhurbaşkanı Mesud Pezeşkiyan ekonomik nedenlere odaklanmış, hayat pahalılığı ve geçim krizinin toplumsal etkilerini vurgulamıştır. 29 Aralık gecesi yaptığı açıklamada geçimin acil öncelik olduğunu belirtmiş ve İçişleri Bakanlığı'na protestocu temsilcileriyle diyalog kurulması talimatı vermiştir. Bu tutum, yürütmenin süreci yönetilebilir bir toplumsal sorun olarak gördüğünü göstermiştir.

Aynı gün Merkez Bankası Başkanı görevden alınmış ve yerine Abdülnasır Himmeti atanmıştır.⁴ Hükümetin esnaf ve meslek odalarıyla görüşmeleri ile kısa vadeli ekonomik baskıyı azaltmaya yönelik “dört temel karar” konusunda Meclis’le uzlaşa sağlandığı yönündeki açıklamalar, yatıştırıcı araçların devreye alındığını göstermiştir. Resmî söylem bu aşamada protestoların tümünü gayrimeşru ilan etmemiş, barışçıl gösteriler ile vandalizm, kamu malına saldırı ve düzen bozucu eylemler arasında açık bir ayırım yapmıştır. Bu dil, protesto tabanını bölmeyi ve kararsız kesimlerin daha sert gruplara yönelmesini engellemeyi hedeflemiştir.

Devrim Rehberi Ali Hamenei'nin 3 Ocak tarihli açıklaması da aynı çizgiyi sürdürmüştür. Hamenei itiraz hakkının meşru olduğunu ifade etmiş, kamu düzenini

⁴ “Iran Replaces Central Bank Governor amid Mass Protests,” *Central Banking*, 5 Ocak 2026, <https://www.centralbanking.com/central-banks/governance/people/7974702/iran-replaces-central-bank-governor-amid-mass-protests> (erişim 20 Ocak 2026).

bozan eylemlerle aynı kategoride ele alınamayacağını belirtmiştir. Yetkililere diyalog çağrısı yapmış, şiddet içeren eylemler karşısında kararlılık istemiştir. Bu yaklaşım, protestoların tümünü hedef almayan, şiddet içeren kısmına odaklanan bir tutumu yansıtmıştır. Reformist çevrelerin protestoların toplumsal temeline işaret eden açıklamaları da bu dönemde kamuoyunda yer bulmuştur.

8 Ocak'tan itibaren protestoların farklı şehirlerde eş zamanlı hale gelmesi, şiddetin artması ve güvenlik güçleriyle çatışmaların yayılması yönetimin tehdit algısını değiştirmiştir. Bu tarihten sonra protestolar kamu düzenini zorlayan, devlet kapasitesini sınavan ve rejim otoritesine yönelen bir güvenlik sorunu olarak ele alınmaya başlanmıştır. Yargı Erki Başkanı Gulam Hüseyin Muhsini Ejei'nin ekonomik düzeni ve geçimi bozan gruplara müsamaha gösterilmeyeceği yönündeki açıklamaları ile Emniyet Genel Komutanı Ahmet Rıza Radan'ın hızlı yargılama vurgusu, güvenlik ve yargı kurumlarının caydırıcılık temelli bir hatta geçtiğini göstermiştir.

Bu aşamada uygulanan yöntemler de sertleşmiştir. Ülke genelinde internet erişimi kesilmiş, protestoların koordinasyonunu zayıflatma ve şiddet görüntülerinin yayılımını sınırlama amacı güdülmüştür. Kitlesele gözaltılar ve geniş çaplı güvenlik operasyonları yürütülmüş, güvenlik güçleri protesto ağlarını dağıtmaya yönelmiştir.

Söylem düzeyinde de belirgin bir sertleşme görülmüştür. Devrim Muhafızları komutanlarının ve güvenlik bürokrasisinin açıklamalarında protestolar dış aktörler, sabotaj ve casusluk iddialarıyla birlikte anılmıştır. MOSSAD adına casusluk suçlamasıyla gündeme gelen idam iddiaları da bu söylemin parçası olmuştur. 9 Ocak'ta Hamenei protestoları dış yönlendirme ve müdahale girişimleriyle bağlantılı biçimde değerlendirmiş ve geri adım atılmayacağını vurgulamıştır. “İslam Cumhuriyeti yüz binlerce onurlu insanın kanı pahasına kurulmuştur” ifadesi, rejimin bu aşamada varlık ve süreklilik vurgusunu öne çıkardığını göstermiştir.

Genel tablo iki aşamalı bir yaklaşımı ortaya koymaktadır. İlk aşamada ayrıştırıcı ve yatıştırıcı bir kriz yönetimi uygulanmış, ikinci aşamada protestoların yayılması ve şiddetin artmasıyla birlikte süreç güvenlik merkezli bir hatta taşınmıştır.

İran Basınının Protestolara Yaklaşımı

İran basınının protestolara yaklaşımı doğrudan sansür ya da tam sessizlik biçiminde ilerlememiş, sürecin siyasal anlamını dar tutmayı ve toplumsal algıyı yönetilebilir sınırlar içinde bırakmayı hedefleyen kademeli bir yayın çizgisi izlenmiştir. İlk günlerde görece itidalli ve ayrıştırıcı bir dil kullanılmış, 8-9 Ocak sonrasında protestoların ölçeği ve şiddeti arttıkça yayın dili sertleşmiş ve güvenlik odaklı bir anlatı öne çıkmıştır.

İlk aşamada müesses nizama yakın medya organları protestoların kapsamını ve siyasal niteliğini daraltan bir sunum benimsemiştir. Eylemler çoğunlukla sınırlı ekonomik talepler, yerel huzursuzluklar ya da marjinal grupların tetiklediği olaylar olarak aktarılmıştır. Rejim karşıtı bütüncül bir siyasal kopuş anlatısının yaygınlaşması engellenmeye çalışılmıştır. Fars Haber Ajansı ve Tesnim Haber Ajansı gibi yarı resmî platformlarda protestoların geniş bir toplumsal destek taşımadığı vurgulanmış, eylemlerin küçük gruplar tarafından şiddete dönüştürüldüğü ileri sürülmüştür. Bu yayın çizgisi, protestoların meşruiyet alanını daraltmayı ve geniş kesimlerle bağ kurma kapasitesini zayıflatmayı amaçlamıştır.⁵

Aynı dönemde reformcu basın, Cumhurbaşkanı Pezeşkiyan'ın siyasal çizgisiyle uyumlu bir tutum almış ve sert suçlayıcı dilden uzak durmuştur. Bu medya organları ekonomik krizin nedenlerine, hükümetin telafi adımlarına ve diyalog çağrılarına yer vermiş, protestoları toptan gayrimeşru ilan eden bir dil kullanmamıştır.

⁵ Ata Mohamed Tebriz, “Manufacturing the Enemy: How Iranian State Media Justifies Repression and Massacre” *Iran Wire*. Erişim 22 Ocak 2026. <https://iranwire.com/en/features/147956-how-iranian-state-media-reframed-protests-as-security-threats/?utm> (erişim 25 Ocak 2026)

Bu yaklaşım, sürecin hızla güvenlik eksenine kaymasını önlemeye dönük temkinli bir denge arayışını yansıtmıştır. Böylece basın ortamında tek tip bir söylem ortaya çıkmamış, farklı siyasal konumlara bağlı, ancak görünürlüğü sınırlı tutan bir yaygın düzeni oluşturmuştur.

Şiddetin artmasıyla birlikte medya dilinde belirgin bir değişim yaşanmıştır. “Protesto” ifadesi geri plana düşmüş, olaylar “fitne”, “sabotaj”, “terör ve hibrit savaş” kavramlarıyla aktarılmaya başlanmıştır. Güvenlik kurumlarına yakın medya organları sokak hareketlerini kısa süre önce yaşanan 12 günlük İran-İsrail çatışmasının devamı gibi sunmuş ve iç kriz anlatısını dış bağlantılı saldırı anlatısına bağlamıştır.

Bu ikinci aşamada en belirgin yönelim, protestoları dış aktörlerle ilişkilendiren yayınlar olmuştur. Fars Haber Ajansı'nın kargaşa çağrısı yapan mobil uygulamalar, yabancı kaynaklı telefon anketleri ve komşu ülkeler kaynaklı manipülasyon faaliyetleri iddiaları bu çizginin örnekleridir. Tesnim'in İsrail bağlantılı sosyal medya hesaplarına ve yurtdışındaki muhalif gruplara yaptığı atıflar da aynı yönelimi güçlendirmiştir. Protestolar bu yolla dış bağlantılı bir operasyon olarak sunulmuştur.

Söylemdeki sertleşmenin bir diğer boyutu, protestoların terör başlığına yaklaştırılmasıdır. Müesses nizama yakın medya organlarında “silahlı hücreler”, “sabotaj timleri” ve “DEAŞ benzeri yöntemler” gibi ifadeler yaygın biçimde kullanılmıştır. Bu dil, protestoların sivil niteliğini zayıflatmış ve güvenlik güçlerinin sert müdahalesini zorunlu bir devlet tedbiri olarak göstermiştir. Devrim Muhafızları Ordusu'nun (DMO) 2009 olaylarının yıl dönümüne yaptığı gönderme ve “yeni bir fitne” uyarısı da tarihsel hafızayı harekete geçiren bir referans olarak öne çıkarılmıştır.⁶

Son aşamada bölücülük ve iç savaş benzetmeleri özellikle etnik gerilim hatları üzerinden gündeme taşınmıştır. “Suriyeleşme” riski vurgusu, müdahale zayıfladığı takdirde ülkenin kaosa sürükleneceği mesajını vermek için kullanılmıştır. Bu söylem kararsız kesimler üzerinde caydırıcı etki yaratmış ve rejim yanlısı tabanın toparlanmasını kolaylaştırmıştır.

Genel tablo, basın yaklaşımının yönetimin kriz stratejisiyle uyumlu iki aşamalı bir modele dayandığını göstermektedir. İlk aşamada protestoların siyasal anlamı dar tutulmuş ve görünürlük sınırlandırılmıştır. İkinci aşamada güvenlik ve dış tehdit anlatısı öne çıkmış, sert müdahaleyi destekleyen bir söylem zemini oluşturulmuştur.

⁶ Ata Mohamed Tebriz, “Islamic Republic Blames Israel, U.S., and ISIS for Its January Protests” *Iran Wire*. 20 Ocak 2026. <https://iranwire.com/en/features/147877-islamic-republic-blames-israel-us-and-isis-for-its-january-protests/?utm> (erişim 25 Ocak 2026)

Protestoların Siyasete Yansımaları

Protesto dalgasının yarattığı toplumsal baskı, ilk aşamada İran siyasetinde sınırlı bir tartışmayı tetiklemiştir. Özellikle ekonomik krizin derinliği ve protestoların zamanlaması, hükümet ile muhafazakâr kanat arasında sorumluluk tartışmalarını öne çıkarmış, sokaktaki hareketlilik, rejim içi siyasal rekabetin geçici olarak daha görünür hâle gelmesine yol açmıştır. Muhafazakâr çevreler artan döviz kuru, hayat pahalılığı ve piyasalardaki dalgalanmalardan doğrudan Pezeşkiyan Hükümeti'ni sorumlu tutarken reformist aktörler krizi büyük ölçüde yapısal ve birikmiş sorunların sonucu olarak tanımlamaya çalışmıştır.

Ancak bu görece parçalı siyasi tablo, sahadaki şiddet olaylarının hızla biçimde artmasıyla birlikte değişmiştir. Protestoların büyük kent merkezlerine yeniden yönelmesi, can kayıplarının artması ve eylemlerin devlet otoritesini doğrudan hedef alan bir nitelik kazanması, siyasi elitler açısından tartışma alanını daraltan bir iklim yaratmıştır. Bu aşamada dikkat çekici olan husus, artan şiddet ve can kayıplarının rejim içi tartışma ve fikir ayrılığından ziyade, rejimin güvenliğinin doğrudan tehdit altında olduğu yönünde paylaşılan ortak bir algıyı pekiştirmiş olmasıdır.

Bu değişim sonrasında, farklı siyasal eğilimler arasındaki ton farkları büyük ölçüde silikleşmiş, siyasi, güvenlik ve askerî elitler hızla Devrim Rehberi'nin çizdiği hat etrafında hizalanmıştır. Devrim Rehberi Ali Hamenei'nin açıklamalarında öne çıkan "vandallık", "fitne", "yabancı aktörler adına hareket etme" ve "ABD-İsrail müdahalesi" vurguları, kısa süre içinde yalnızca güvenlik kurumlarının değil Meclis, hükümet ve yargı dâhil olmak üzere rejimin farklı katmanlarının ortak dili hâline gelmiştir. Böylece protestolar, iç politik bir kriz ya da ekonomik hoşnutsuzluk bağlamından koparılarak devletin bekasını hedef alan bir güvenlik sorunu çerçevesine taşınmıştır.

Bu hizalanmanın en açık göstergelerinden biri, Milli Güvenlik Yüksek Konseyi (MGYK) tarafından yayımlanan açıklamalardır. Konsey, protestoların ekonomik arka planını geri plana itmiş ve süreci "sabotaj", "hibrit saldırı" ve "dış bağlantılı operasyon" söylemiyle tanımlamıştır. Bu anlatı, güvenlik güçlerinin sert müdahalesini kamu düzeni tedbiri olarak sınırlı tutmamış, devletin varlığına yönelen tehdide zorunlu karşılık olarak sunmuştur. Bu tutum siyasal alandaki olası ayrışmaları azaltmış ve karar alma süreçlerinde tereddüt oluşmasını engellemiştir.

Kurumsal duruş, rejimin toplumsal tabanını toparlamaya yönelik bir mobilizasyonla desteklenmiştir. Protestoların iç savaş, Suriyeleşme ve devletin çözülmesi senaryolarıyla birlikte anılması, protestocuların meşruiyetini zayıflatmayı ve istikrarsızlıktan kaygı duyan kararsız kesimleri düzen ve güvenlik söylemi etrafında toplamayı amaç-

lamıştır. Farklı şehirlerde düzenlenen rejim yanlısı gösteriler ve ulusal birlik temalı mobilizasyonlar bu hattın siyasal araçları olarak öne çıkmıştır.

Protestoların siyasal etkisi iki aşamalı bir seyir izlemiştir. İlk aşamada rejim içi sorumluluk tartışmaları ve sınırlı siyasal ayrışmalar görünür hale gelmiştir. Şiddetin artmasıyla birlikte bu ayrışmalar geri çekilmiş ve elitler arasında ortak bir tutum oluşmuştur. Yüksek can kayıpları ve güvenlik güçlerinin sert müdahalesi, rejim içi çözülmeye işaret etmemekte, sistem güvenliğinin tehdit altında olduğu yönünde paylaşılan kanaat ve buna dayalı karar alma birlikteliğini göstermektedir.

Bu yönelim kısa vadede rejimin hareket alanını genişletmiş ve güvenlik temelli müdahalelerin siyasal maliyetini azaltmış olabilir. Aynı yönelim uzun vadede sistemi daha dar bir güvenlik eksenine bağlamakta ve siyasal esneklik kapasitesini zayıflatabilecek bir risk üretmektedir.

Etnik Silahlı Örgütlerin Tutumu

28 Aralık'ta başlayan protesto gösterilerine yönelik açık tutum beyanında yalnızca Kürt silahlı örgütleri bulunmuştur. Arap ve Beluç silahlı örgütlerinden şu ana kadar açık bir tutum ortaya konmamıştır. Bu da İran'daki etnik muhalefet yapılanmalarının siyasi kültür, organizasyonel kapasite ve stratejik öncelikleri açısından belirgin farklılıklar taşıdığına işaret etmiştir. Bu farklılaşma, sadece ideolojik tercihlerden kaynaklanmamakta, aynı zamanda örgütlerin tarihsel gelişim süreçleri, toplumsal tabanlarıyla kurdukları ilişki biçimleri ve uluslararası aktörlerle geliştirdikleri bağlantıların doğası tarafından da şekillendirilmektedir.

İran'ın güneyinde ve güneydoğusunda varlık gösteren Arap ve Beluç kökenli silahlı örgütlerin protesto ve sokak hareketlerine ilişkin şu ana değin açık bir tutum beyanında bulunmamış olmaları, bu örgütlerin siyasi söylem üretme kapasiteleri ve toplumsal hareketlerle ilişkilene biçimleri hakkında önemli ipuçları sunmaktadır. Bu sessizlik, yalnızca siyasi tercihlerden dolayı değil, aynı zamanda örgütsel yapılanma, iletişim kanalları ve meşruiyet inşa etme stratejileri açısından da anlamlıdır. Arap ve Beluç örgütlerin bu tutumu, söz konusu yapılanmaların toplumsal hareketleri daha geniş bir siyasi dönüşüm perspektifinde değerlendirme kapasitelerinin sınırlı olduğunu veya stratejik olarak bu tür süreçlerde görünür olmama tercihinde olduklarını düşündürmektedir.

Ceyşü'l-Adl grubu ile iltisaklı olduğu iddia edilen "Halk Savaşçıları Cephesi" isimli bir oluşumun sosyal medya platformları üzerinden yapmış olduğu destekleyici açıklama, bu genel sessizlik tablosunda bir istisna olarak görülse de söz konusu yapının

“gölge grup” niteliği taşıması ve örgütsel meşruiyetinin tartışmalı olması, bu açıklamanın siyasi analizler açısından önemsiz kalmasına yol açmıştır. Gölge grup kavramı, gerçek bir örgütsel yapılanma ve toplumsal tabandan yoksun, esas olarak dijital platformlarda varlık gösteren ve çoğu zaman dış aktörler tarafından desteklendiği veya manipüle edildiği düşünülen yapılanmaları ifade etmektedir. Bu durum, Beluç muhalefet hareketinin parçalı yapısını ve tutarlı bir siyasi söylem geliştirme noktasındaki zaafını da gözler önüne sermektedir. Beluç bölgesinin jeopolitik konumu, bölgedeki güvenlik dinamikleri ve toplumsal yapının özellikleri, bu örgütlerin siyasi söylem üretme ve geniş toplumsal hareketlerle ittifak kurma kapasitelerini doğrudan etkilemektedir.

Kürt silahlı örgütlerin protesto ve sokak hareketlerine yönelik tutumları incelendiğinde, İran Kürdistan Demokrat Partisi'nin (İKDP) önceki toplumsal hareketler sırasında sergilediği tutumla paralel biçimde, son gösterileri desteklediğini açıkladığı ve göstericilerle dayanışma içinde olduğunu açıkça ortaya koyduğu görülmüştür.⁷ İran Kürt siyasi hareketinin en köklü yapılanmalarından biri olan İKDP, tarihsel olarak İran'daki demokratikleşme süreçlerine ve toplumsal muhalefet hareketlerine destek verme yönünde süreklilik gösteren bir çizgiye sahiptir. Bu yaklaşım, örgütün ideolojik kimliğinin ve siyasal stratejisinin temel bileşenlerinden birini oluşturmaktadır.

İKDP'nin söz konusu tutumu, yalnızca bir dayanışma beyanıyla sınırlı kalmamış, aynı zamanda Avrupa ülkelerine yönelik açık çağrılar da içermiştir.⁸ Örgüt, Avrupa devletlerini protestocularla dayanışma göstermeye, İran'a yönelik ekonomik ve siyasi yaptırımları artırmaya ve baskı mekanizmalarını güçlendirmeye davet etmiştir. Bu yaklaşım, İKDP'nin protesto süreçlerini uluslararası diplomasi ve dış politika bağlamında konumlandırılan bir strateji izlediğini göstermektedir.

Örgütün bu tutumu, bir yandan iç dinamiklere yönelik bir dayanışma göstergesi niteliği taşıırken diğer yandan dış aktörleri sürece dâhil etmeye dönük bir girişim olarak değerlendirilebilir. İKDP'nin Avrupa ülkeleriyle kurduğu ilişkiler, örgütün sürgündeki varlığı ve Batılı başkentlerde yürüttüğü lobicilik faaliyetleriyle doğrudan bağlantılıdır. Bu bağlamda, protesto hareketlerini uluslararası gündeme taşıma çabası, aynı zamanda örgütün siyasal görünürlüğünü artırmaya yönelik stratejisinin bir parçası olarak okunabilir.

⁷ “Statement by the PDKI on the New Wave of Protests in Iran,” *PDKI*, 31 Aralık 2026, <https://pdki.org/english/statement-by-the-pdki-on-the-new-wave-of-protests-in-iran/> (erişim 20 Ocak 2026).

⁸ PDKI (@PDKIenglish), X gönderisi, 2 Ocak 2026, <https://x.com/PDKIenglish/status/2007131458884751706> (erişim 20 Ocak 2026).

Partiya Jiyana Azad a Kurdistanê (PJAK), protesto sürecini desteklediğini ve göstericilerle dayanışma içinde olduğunu ifade ederken, Mehsa Emîni protestolarından bu yana sistemli biçimde vurguladığı “Jin, Jiyana, Azadi Devrimi” söylemini yeniden ön plana çıkarmıştır. PJAK’ın bu söylemsel tercihi, kadın hareketini merkeze alan, toplumsal cinsiyet eşitliği ve özgürlük vurgularını yineleyen ideolojik çerçevesinin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Örgütün protesto hareketlerini salt bir siyasal muhalefet biçimi olarak değil, aynı zamanda toplumsal dönüşüm ve kadın özgürlüğü ekseninde tanımlanan devrimci bir süreç olarak ele alması, ideolojik kimliğini ve stratejik söylemini yansıtan temel parametreleri ortaya koymaktadır.

PKK çizgisinde bir örgüt olarak PJAK’ın demokratik konfederalizm, kadın özgürlüğü ve toplumsal ekoloji gibi kavramları merkeze alan bir siyasal söylem geliştirmiş olması, protesto hareketlerini yorumlama biçimini de belirgin biçimde etkilemektedir. Bu yaklaşım, PJAK’ın İran’daki toplumsal hareketleri okuma tarzının diğer Kürt örgütlerinden ayrılan yönlerini görünür kılmaktadır. Örgüt açısından protestolar, rejim değişikliği talep eden siyasal gösteriler değil toplumsal yapının köklü biçimde dönüştürülmesini hedefleyen devrimci süreçler olarak kavramsallaştırılmaktadır.

Komala protesto sürecini olumlu karşılamış, ABD yönetiminin açıklamalarını ve göstericilere verdiği desteği memnuniyet verici bulduğunu açıklamıştır.⁹ Bu tutum, Komala’nın uluslararası ilişkiler çizgisinde Batılı aktörlerle, özellikle ABD ile ilişki kurma hedefini göstermektedir.

Örgütün ABD’nin İran muhalefetine yönelik yaklaşımını olumlu değerlendirmesi, pragmatik bir siyasal tercih ile birlikte uluslararası meşruiyet arayışına da işaret etmektedir. Marksist kökeni ve ideolojik geçmişi dikkate alındığında, ABD ile temas arayışı Komala’nın ideolojik dönüşümünü ve pratik politika tercihlerindeki değişimi göstermektedir.

Kürdistan Özgürlük Partisi (PAK) protesto sürecine destek verdiğini duyurmuş ve Kürt silahlı gruplarının birlik içinde hareket etmesi çağrısında bulunmuştur. Bu çağrı, İran Kürt hareketinin tarihsel parçalanmış yapısına dönük bir eleştiri içermektedir. PAK ayrıca Batılı ülkelere daha sert bir çağrı yaparak, İran’daki etnik grupların korunması gerekçesiyle “koruma sorumluluğu” ilkesi temelinde dış müdahale talep etmiştir.¹⁰ Bu yaklaşım, insani müdahale tartışmalarını gündeme taşımakta ve Kürt

⁹ Komala Party of Iranian Kurdistan (@Komala_english), X gönderisi, 3 Ocak 2026, https://x.com/Komala_english (İlgili gönderi: <https://x.com/AbdullahMohtadi/status/2007480537758199889>) (erişim 20 Ocak 2026).

¹⁰ Kurdistan Freedom Party (PAK) (@PAKenglishh), X gönderisi, 2 Ocak 2026, <https://x.com/PAKenglishh/status/2007048968841331034> (erişim 20 Ocak 2026).

örgütlerinin bir bölümünün dış müdahaleyi meşru bir seçenek olarak gördüğünü göstermektedir.

PAK'ın bu tutumu, dış aktörlere verdiği stratejik rolü ve uluslararası norm araçlarını kullanma eğilimini yansıtmaktadır. Koruma sorumluluğu ilkesi, devletlerin vatandaşlarını kitlesel suçlardan koruma yükümlülüğünü ve bu yükümlülük yerine getirilmediğinde uluslararası toplumun müdahale yetkisini tanımlamaktadır. PAK bu ilkeyi İran bağlamına uygulamakta ve rejimin etnik gruplara yönelik politikalarını sistematik hak ihlalleri kapsamında değerlendirmektedir. Örgüt ayrıca özellikle Kirmanşah'taki bazı şiddet eylemlerinde aktif rol aldığı ileri sürmüştür ve bu süreci örgütsel imajını güçlendirmeye dönük bir propaganda alanı olarak kullanmıştır.

İran'daki Kürt silahlı örgütleri protesto dönemlerinde ortak hareket ve Kürt bölgelerinde genel grev çağrısı yapmıştır. Bu çağrılar her protesto dalgasında tekrar edilmesine rağmen örgütler arası derin görüş ayrılıkları nedeniyle sonuç üretmemektedir. Son dönemde İKDP, PJAK, PAK ve Komala'nın katılımıyla yürütülen "İran Kürt Partileri Diyalog Merkezi" görüşmelerinin somut sonuç vermemesi bu durumu göstermektedir. İdeolojik farklılıklar, liderlik rekabeti ve stratejik öncelik ayrışmaları iş birliğini sınırlamaktadır.

Protestolardan yaklaşık bir ay önce PJAK yöneticisi Emir Kerimi, PJAK'ı İran Kürtlerinin tek meşru temsilcisi olarak tanımlayan ve diğer örgütleri dışlayan bir açıklama yapmıştır. Bu açıklama İKDP, Komala ve PAK'ın sert tepkisine yol açmıştır. Tartışma örgütler arası rekabeti artırmış ve Kürt hareketinin parçalı yapısını ve ortak bir siyasal zemin kurma güçlüğüne yeniden ortaya koymuştur.

ABD'nin Protestolara Tepkisi

Beyaz Saray-Dışişleri Çizgisi

ABD'nin kurumsal düzeyde verdiği ilk tepkiler, protesto dalgasını barışçıl gösteri hakkı ve İran rejiminin baskı uygulamaları üzerinden ele almıştır. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın X platformundaki Farsça hesabı USABehFarsi, 30 Aralık Çarşamba günü yaptığı paylaşımda,¹¹ İran'daki barışçıl protestocuların sindirme, şiddet ve tutuklamalarla karşı karşıya kaldığına dair haber ve görüntülerden derin endişe duyulduğunu belirtmiştir. Aynı paylaşımda, "Temel hakları talep etmek suç değildir. İslam Cumhuriyeti, İran halkının haklarına saygı göstermeli ve baskıya son vermelidir"

¹¹ USABehFarsi (@USABehFarsi), X gönderisi, 30 Aralık 2025, <https://x.com/USABehFarsi/status/2005749415210840274> (erişim 20 Ocak 2026).

ifadesine yer verilmiştir. Bakanlık, bunu izleyen bir başka paylaşımında ise protestoların yayılımına dikkat çekerek “Önce çarşılar. Sonra öğrenciler. Şimdi ise tüm ülke. İranlılar birleşti. Farklı hayatlar, tek bir talep: Seslerimize ve haklarımıza saygı gösterin” mesajını paylaşmıştır.¹²

Kurumsal söylem, yalnızca ilkesel dayanışma ifadeleriyle sınırlı kalmamış, sahadan paylaşılan görüntüler üzerinden somut örnekler öne çıkarılmıştır. Bu çerçevede USABehFarsi, Tahran sokaklarında oturma eylemi yapan ve İran güvenlik güçlerinin motosikletlerle kalabalığı dağıtmak üzere bölgeye konuşlandırılmasına rağmen yerinden ayrılmayan bir protestocunun videosunu yayımlamıştır. Hesap, videonun paylaşılmasından birkaç dakika sonra, söz konusu protestocunun dövülerek bölgeden uzaklaştırıldığını belirtmiştir. Görüntü kısa sürede sosyal medyada yayılmış, çok sayıda kullanıcı protestocunun tutumunu öven paylaşımlar yapmıştır.

ABD'nin kurumsal tutumunu tamamlayan bir diğer açıklama, 29 Aralık Pazartesi günü Birleşmiş Milletler Daimî Temsilcisi Mike Waltz'dan gelmiştir. Waltz, “İran halkı özgürlük istiyor. Tahran sokaklarında ve ülkenin dört bir yanında, kendilerine ekonomik gerileme ve savaştan başka bir şey getirmeyen radikal rejimi protesto eden İranlıların yanındayız” diyerek Washington'un protestocularla dayanışma mesajını yinelemiştir.

ABD Başkanı Donald Trump'ın protestolara ilişkin ilk değerlendirmesi ise 29 Aralık 2025'te, Mar-a-Lago'da Netanyahu ile basın karşısına çıktığında kayda geçmiştir. Kendisine yöneltilen “rejimin devrilmesini destekleyip desteklemediği” sorusuna bu başlık üzerinden konuşmayı reddederek yanıt vermiş¹³ ve rejimin devrilmesi hakkında yorum yapmayacağını söylemiştir. Ardından protestoların arka planını ekonomik çöküşle ilişkilendirmiş, yüksek enflasyona, ekonominin “bitik” durumda olduğuna ve insanların mutlu olmadığına dikkat çekmiştir. Aynı açıklamada, İran yönetiminin protestolara yaklaşımını aşırı şiddet üzerinden tanımlamış, gösterilerin bastırılması sırasında insanların öldürüldüğünü iddia ederek İran liderliğini “acımasız” olarak nitelemiştir.

Ancak ABD Başkanı Donald Trump'ın protestolara ilişkin açıklamalarında, söylemin zaman içinde belirgin biçimde sertleştiği ve daha çatışmacı bir tona evrildiği görülmektedir. Nitekim Trump'ın 2 Ocak Cuma günü Truth Social üye-

¹² USABehFarsi (@USABehFarsi), X gönderisi, 31 Aralık 2025, <https://x.com/USABehFarsi/status/2006251536192618684> (erişim 20 Ocak 2026).

¹³ David Brennan vd., “Iran Full Scale War: US, Israel, Europe President,” *ABC News*, 30 Aralık 2025, <https://abcnews.go.com/International/iran-full-scale-war-us-israel-europe-president/story?id=128745970> (erişim 20 Ocak 2026).

rinden yayımladığı mesaj, bu sertleşmenin ileri örneklerinden biri olarak değerlendirilebilir. İran yönetiminin barışçıl protestoculara ateş açması ve şiddet uygulaması hâlinde ABD'nin “yardıma koşacağını” belirten Trump, “Silahlarımız hazır, ateş etmeye hazırız” ifadesini kullanarak açık bir güç kullanma imasında bulunmuştur. Bu açıklama, Washington'un protestolara dair mesajları arasında askerî seçeneği en açık biçimde dile getiren örneklerden biri olarak öne çıkmıştır.

Trump'ın bu mesajlarına İran'dan kısa sürede yanıt gelmiştir. Tahran'dan yapılan üst düzey açıklamalarda dış müdahale suçlaması, ulusal güvenliğin kırmızı çizgi olduğu vurgusu ve bölgesel sonuçlara dair uyarılar gibi ortak bir söylem dikkat çekmiştir.

Dışişleri Bakanı Abbas Arakçi, Trump'ın sözlerini “pervasız ve tehlikeli” olarak nitelendirmiş ve ordunun hazır durumda olduğunu belirtmiştir. Devrim Rehberi Danışmanı Ali Şemhani ise İran'ın güvenliğine yönelik herhangi bir müdahaleci girişimin “pişman edici” bir karşılıkla engelleneceğini söylemiş, bu tür açıklamaların “macera arayan tweetlere” konu edilemeyeceğini savunmuştur. Millî Güvenlik Yüksek Konseyi Sekreteri Ali Laricani, protestoların ABD ve İsrail tarafından kışkırtıldığını ileri sürmüş, olası bir Amerikan müdahalesinin tüm bölgede kaos yaratacağını, ABD çıkarlarını hedef hâline getireceğini ve Amerikan askerlerini riske atacağını ifade etmiştir. Öte yandan Meclis Başkanı Muhammed Kalibaf, ABD'nin bölgedeki üs ve unsurlarını “meşru hedef” olarak tanımlayan daha sert bir tutum benimsemiştir. Dışişleri Sözcüsü İsmail Bekaî ise Washington'un geçmişteki sicilini hatırlatarak, İran'ın hiçbir dış müdahaleye izin vermeyeceği mesajını yinelemiştir.

Söylemini giderek sertleştiren Trump, 5 Ocak'ta İran güvenlik güçlerinin protestocuları öldürmeye başlaması durumunda ABD'nin İran'ı “çok sert vuracağını” söylemiş ve önceki uyarı çizgisini açık güç kullanımı tehdidine dönüştürmüştür.¹⁴ Askerî müdahale iması içeren bu açıklamadan sonra Cumhuriyetçi Senatör Lindsey Graham'ın üzerinde “Make Iran Great Again” yazılı şapkayla görüntüsünün hızla yayılması, rejim değişikliği mesajı verildiği yönündeki yorumları artırmıştır. Ortaya çıkan tablo, protestolara ilişkin kurumsal söylemin hak temelli dayanışma vurgusundan uzaklaşarak Washington'daki şahin siyasi hatla daha fazla örtüştüğü yönünde bir değerlendirmeye yol açmıştır.

Trump'ın “çok sert vururuz” çıkışının ardından İran'dan gelen ve medyaya yansıyan üst düzey tepkiler, Washington'un mesajını esas olarak dış müdahale niyeti ve şidde-

¹⁴ Al Jazeera Staff, “Trump Poses with ‘Make Iran Great Again’ Hat After Maduro Abduction,” *Al Jazeera*, 5 Ocak 2026, <https://www.aljazeera.com/news/2026/1/5/trump-poses-with-make-iran-great-again-hat-after-maduro-abduction> (erişim 20 Ocak 2026).

ti körükleyen bir çağrı şeklinde yorumlayan bir çerçevede toplanmıştır. Bu kapsamda İran Dışişleri Sözcüsü İsmail Bekai, 5 Ocak tarihli açıklamasında ABD ve İsrail kaynaklı beyanları “şiddete teşvik” ve “İran’ın içişlerine müdahale” olarak nitelendirmiştir.¹⁵ Aynı gün İran Yargı Erki Başkanı Gulam Hüseyin Muhsini Ejei ise ABD ve İsrail’i ülkedeki “kaosu” açık ve resmî biçimde kışkırtmakla suçlayarak bundan cesaret alan “isyancılara” yönelik mesajında sertleşme sinyali vermiş, geçmişte zaman zaman taviz veya yatıştırma girişimleri olmuş olsa bile, “artık böyle tavizler ve yatıştırılmaların söz konusu olmayacağını” vurgulamıştır.¹⁶

9 Ocak’ta Devrim Rehberi Ayetullah Ali Hamenei, protestolarla ilgili açıklamalarında, ABD ve Trump’a yönelik sert eleştirilerde bulunmuştur: “Bu tür söylemler, bazı grupları cesaretlendirmekte ve onları yanlış beklentilere sürüklemektedir. İran hakkında konuşanlar önce kendi ülkelerini yönetmeyi öğrenmelidir. ABD bugün ciddi ve derin iç sorunlarla karşı karşıyadır ve başkalarına akıl verecek durumda değildir.”

Hamenei’nin 9 Ocak’taki açıklamasından sonra Beyaz Saray’ın kullandığı dil ve atığı adımlar belirgin biçimde sertleşmiştir. Trump, 10 Ocak’ta Beyaz Saray’da gazetecilere yaptığı kısa açıklamada İran’da “büyük bir sorun bulunduğunu” ve gelişmeleri “çok yakından izlediklerini” söylemiştir. Bu ifade, İran dosyasının doğrudan başkanlık gündeminde tutulduğunu göstermektedir. “Yakından izleme” vurgusu, ABD’nin süreci sürekli takip ettiğini ve baskıyı sürdürme niyetini ortaya koymaktadır.¹⁷

12 Ocak’ta Trump, İran’la iş yapan ülkelere ABD ile ticarete yüzde 25 gümrük vergisi uygulanacağını duyurmuştur. Bu karar, ekonomik baskıyı artıran bir adım olmuştur.¹⁸ Aynı gün ABD Dışişleri Bakanlığı, protestolar ve güvenlik riskleri nedeniyle ABD vatandaşlarına İran’dan kara yoluyla ayrılmayı değerlendirme çağrısı yapmıştır.¹⁹

¹⁵ “Iran Accuses US, Israel of Interference as Protests Continue,” *Iran International*, 5 Ocak 2026, <https://www.iranintl.com/en/202601056418> (erişim 20 Ocak 2026).

¹⁶ Patrick Wintour, “Iran to Try Risky Economic Concessions as it Attempts to Quell Protesters’ Anger,” *The Guardian*, 6 Ocak 2026, <https://www.theguardian.com/world/2026/jan/05/iran-try-risky-economic-changes-quell-protesters-anger> (erişim 20 Ocak 2026).

¹⁷ “This Week Transcript 1-11-26: Sen. Tina Smith & Sen. Rand Paul,” *ABC News*, 11 Ocak 2026, <https://abcnews.go.com/Politics/week-transcript-1-11-26-sen-tina-smith/story?id=129088973> (erişim 20 Ocak 2026).

¹⁸ Kanishka Singh ve Trevor Hunnicutt, “Trump Says Nations Doing Business with Iran Face 25% Tariff on US Trade,” *Reuters*, 13 Ocak 2026, <https://www.reuters.com/world/middle-east/trump-says-countries-doing-business-with-iran-face-25-tariff-2026-01-12/> (erişim 20 Ocak 2026).

¹⁹ Jana Choukeir, Nayera Abdallah ve Tala Ramadan, “Trump Weighs Response to Iran Crackdown, Tehran Says Communication Open With US,” *Reuters*, 13 Ocak 2026, <https://www.reuters.com/business/media-telecom/trump-says-weighing-tough-response-iran-crackdown-says-tehran-called-negotiate-2026-01-12/> (erişim 20 Ocak 2026).

13 Ocak'ta Trump, Truth Social'da protestoculara “devam edin” çağrısında bulunmuş ve “kurumları ele geçirin” ifadesini kullanmıştır. Bu mesaj, protestoları yalnızca sokak gösterileri olarak görmeyen ve devlet kurumlarını hedef alan açık bir siyasi müdahale çağrısı olarak yorumlanmıştır. Aynı günlerde Tahran'la temas ihtimalinin askıya alınabileceği ya da iptal edilebileceği yönündeki açıklamalar da gündeme gelmiştir.²⁰

15 Ocak'ta Beyaz Saray Sözcüsü Karoline Leavitt, öldürmeler sürerse “ağır sonuçlar” doğacağını ve “tüm seçeneklerin masada” olduğunu açıklamıştır. Aynı gün Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi toplantısında ABD Daimî Temsilcisi Mike Waltz da şiddeti durdurmak için tüm seçeneklerin değerlendirildiğini söylemiştir. Yine 15 Ocak'ta ABD Hazine Bakanlığı, protestoların bastırılmasında rol aldığı belirtilen kişi ve ağlara yönelik yeni yaptırımları duyurmuştur. Böylece sertleşen söylem somut yaptırım kararlarıyla desteklenmiştir.

ABD'den gelen sert mesajlar ve askerî müdahale imaları çatışma riskini artırmıştır. Trump'ın 14 Ocak Çarşamba günü yaptığı açıklama ise tansiyonu düşürmüştür. Trump, aldığı bilgilere göre İran'ın protestocuları öldürmeyi “şimdilik” durdurduğunu ve infazlara yönelmeyeceğinin bildirildiğini söylemiştir. Olası askerî adımlar konusundaki değerlendirmesini “süreci izleyip göreceğiz” sözleriyle ucu açık bırakmıştır.²¹

Trump, 16 Ocak'ta kendisine ulaşan bilgilere dayanarak İran yönetiminin 800'den fazla planlanan idamı iptal ettiğini ileri sürmüş, bu kararı memnuniyetle karşıladığını belirtmiş ve İran'a teşekkür etmiştir. Aynı mesajı Truth Social'da “Thank you!” ifadesiyle de paylaşmıştır.²²

Kongre Üyeleri ve Siyasi Aktörler

Kongre'deki tepkiler ağırlıklı olarak Cumhuriyetçi bir çizgide şekillenmiştir. İran politikasında uzun süredir “maksimum baskı” yaklaşımını savunan ve rejime karşı daha sert seçeneklerin açık tutulmasını isteyen isimler, protesto dalgasını hızlı biçimde sahiplenmiştir.

²⁰ Elwely Elwely ve Bo Erickson, “Trump Urges Iranians to Keep Protesting, Saying ‘Help Is on Its Way’,” *Reuters*, 14 Ocak 2026, <https://www.reuters.com/world/china/iranian-mp-warns-greater-unrest-urging-government-address-grievances-2026-01-13/> (erişim 20 Ocak 2026).

²¹ Parisa Hafezi ve Steve Holland, “Trump Sees Iranian Crackdown Easing, Tehran Denies Man to Be Executed,” *Reuters*, 15 Ocak 2026, <https://www.reuters.com/world/china/trump-sees-iranian-crackdown-easing-tehran-denies-man-be-executed-2026-01-15/> (erişim 20 Ocak 2026).

²² Darlene Superville ve Will Weissert, “Trump Thanks Iran for Not Following Through on Executions of Political Prisoners,” *Associated Press (AP)*, 16 Ocak 2026, <https://apnews.com/article/trump-iran-hangings-protests-dae7dca429c9823f4f5690b368ebfe15> (erişim 20 Ocak 2026).

Bu çevrede İran'daki gelişmeler, çoğu zaman olduğu gibi, rejimin çözülmesine yönelik beklentileri besleyen yüksek tonlu ve iyimser bir söylemle karşılanmaktadır. Örneğin Senatör Rick Scott protestoları açık biçimde “diktatörlüğe son” çağrısı olarak yorumlarken, Senatör Pete Ricketts Washington'un rejime yönelik baskıyı artırması gerektiğini vurgulamıştır. Scott'ın X platformundaki paylaşımı da bu yaklaşımı yansıtmaktadır. Scott, protestoları yeni yılın başında rejime karşı yükselen bir dalga olarak tanımlamakta ve gösterileri “diktatörlüğe son” anlatısı içine yerleştirmektedir.

Senatör Ted Cruz ise protestolara ilişkin açıklamalarında, “Savaşları kaybetmenin sonuçları vardır” ifadesini kullanarak söylemini doğrudan rejim değişimi beklentisine bağlamıştır. Cruz'a göre İsrail'in İran rejimine karşı yürüttüğü 12 günlük kampanya ile Başkan Trump'ın nükleer programı ortadan kaldırmaya yönelik “tarihi” kararı, Tahran'ın kırılğanlığını hem İran kamuoyuna hem de uluslararası topluma açık biçimde göstermiştir. Protestoları bu çerçevede değerlendiren Cruz, rejimin “günlerinin sayılı” olduğu iddiasını yinelemiş ve İran'daki iç hareketliliğin rejimin dayanıklılığını aşındıran bir sürece dönüşebileceğini savunmuştur.

Bu isimlerin ortak yaklaşımı, İran'ı ağırlıklı olarak İsrail'e ve bölgesel düzene yönelik yapısal bir tehdit olarak ele almalarıdır. Bu nedenle yaptırımların sertleştirilmesi, askerî caydırıcılığın güçlendirilmesi ve rejimin baskı kapasitesinin hedef alınması aynı stratejik çerçevenin unsurları olarak görülmektedir. Bu bakış açısıyla protestolar yalnızca iç toplumsal bir hareketlilik değil, rejimin kırılğanlığını görünür kılan ve çözülme sürecini hızlandırabilecek bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.

ABD İçi Düşünce Kuruluşları ve Diaspora

Kongre kadar belirleyici olan ikinci unsur, Washington'daki düşünce kuruluşları ile ABD'deki İran diasporası içindeki ağlardır. Bu alan, protestolara yaklaşım açısından iki ana hatta ayrılmaktadır. İlk hat, protestoları rejimin meşruiyet krizinin göstergesi olarak değerlendirirken bunu Washington'un baskıyı artırması gerektiği yönünde bir argümana bağlamaktadır. İkinci hat ise protestoları meşru bir toplumsal tepki olarak görmekle birlikte, bu sürecin İsrail merkezli güvenlik gündemine eklemlenmesinin ters etki yaratacağını savunmaktadır.

İlk hatta, Foundation for Defense of Democracies (FDD) gibi daha sert tutumlu kurumlar öne çıkmaktadır. Bu çevreler protestoları rejimin kırılğanlığı ve çözülme ihtimali üzerinden yorumlamakta, Washington'un “sokakların mesajını duyması” gerektiğini ileri sürmektedir. Ayrıca sahadaki bazı slogan ve sembollere dayanarak

milliyetçi ve monarşi yanlısı eğilimlerin görünürlüğüne dikkat çekmektedirler.²³ Institute for the Study of War/Critical Threats Project (ISW/CTP) ise daha çok açık kaynaklara dayalı durum raporlarıyla protestoların yayılımını, güvenlik müdahalelerinin biçimini ve rejim içi söylemin nasıl sertleştiğini düzenli olarak izlemektedir. Bu hattın ortak özelliği, İran dosyasını ağırlıklı olarak bölgesel güvenlik ve caydırıcılık çerçevesinde ele alması ve protestoları da bu stratejik baskı yaklaşımının bir unsuru olarak değerlendirmesidir.²⁴

İkinci hatta ise Quincy Institute çevresindeki yorumlar ile National Iranian American Council (NIAC) gibi diaspora kurumları öne çıkmaktadır. Quincy Institute'tan Trita Parsi, Trump'ın İsrail politikasının ABD'yi yeniden İran'la doğrudan bir çatışmaya sürükleyebileceğini, sınırlı görünen adımların dahi tırmanmaya yol açabileceğini vurgulamaktadır. Bu nedenle protestolar bağlamında askerî seçenekle İran iç siyasetinin birbirine bağlanmaması gerektiğinin altını çizmektedir.²⁵ NIAC ise İsraili aktörlerin protestolara yönelik açık mesajlarla sürece kendi ajandalarını dâhil etme girişimlerinin, İran yönetiminin “dış komplo” söylemini güçlendirebileceği uyarısında bulunmaktadır.

Diaspora içindeki üçüncü görünür grup, protestoları doğrudan rejim değişikliği çağrısına bağlayan monarşi yanlısı örgütlü muhalefettir. Bu kesimde Rıza Pehlevi'nin mesajları öne çıkmaktadır. Özellikle muhafazakâr medyada bu mesajlar, protestoları “rejimin sonu” söylemiyle ilişkilendiren bir anlatımla verilmektedir.

Ana akım uluslararası medya, İran'daki son protesto dalgasını büyük ölçüde ekonomik çöküş, meşruiyet kaybı ve baskı ile şiddet riski ekseninde ele almaktadır. *The Guardian*, protestoların ölçeğini 2022'den bu yana görülen en büyük mobilizasyon olarak tanımlamakta ve ekonomik sıkışmanın toplumsal öfkeyi yeniden sokağa taşıdığına dikkat çekmektedir. *The Wall Street Journal* ise daha çok rejim içi söyleme odaklanmakta, devletin protestoları “meşru sivil talep” ile “kargaşa/fitne” arasında ayırma çabasının, olası bir tırmanmaya işaret ettiğini vurgulamaktadır.

ABD'de muhafazakâr medya çizgisinde sunum belirgin biçimde farklıdır. Bu yayınlarda protestolar daha doğrudan şekilde “rejim değişikliği anı” olarak aktarılmaktadır.

²³ Janatan Sayeh, “Iran's Protests Reach Day Four: Washington Should Heed the Streets,” *Foundation for Defense of Democracies (FDD)*, 31 Aralık 2025, <https://www.fdd.org/analysis/2025/12/31/irans-protests-reach-day-four-washington-should-heed-the-streets/> (erişim 20 Ocak 2026).

²⁴ Katherine Wells vd., “Iran Update, December 29, 2025,” *Critical Threats Project (CTP)*, 29 Aralık 2025, <https://www.criticalthreats.org/analysis/iran-update-december-29-2025> (erişim 20 Ocak 2026).

²⁵ “Trump's Israel Policy Risks US Involvement in Iran Conflict, Warns Trita Parsi,” *GV Wire*, 31 Aralık 2025, <https://gvwire.com/2025/12/31/trumps-israel-policy-risks-us-involvement-in-iran-conflict-warns-trita-parsi/> (erişim 20 Ocak 2026).

İki medya yaklaşımı aynı gelişmeye farklı sonuç beklentileriyle bakmaktadır. Ana akım uluslararası medya, riskler ve rejimin baskı kapasitesi üzerinde durmaktadır. Muhafazakâr ABD medyası ise protestoları siyasal sonuç üretme ihtimali üzerinden değerlendirilmektedir. Bu görüş farkı, ABD'deki politika tartışmalarına da yansımaktadır.

ABD'nin Tepkisi Önceki Protesto Dalgalarından Hangi Yönleriyle Ayrışıyor?

2009'daki Yeşil Hareket sırasında Barack Obama yönetimi, İran iç siyasetine doğrudan karıştığı izlenimi vermemeyi temel ilke olarak benimsemişti. Sahadaki şiddet arttıkça kullanılan dil sertleşmiş, ancak genel tutum rejimin baskı uygulamalarını kınayan ve egemenliğe saygı vurgusunu koruyan temkinli bir destek düzeyinde kalmıştı. Washington o dönemde insan hakları eleştirisi ile doğrudan müdahil görünmeme arasında dikkatli bir denge gözetmişti.

2017-2020 döneminde Donald Trump yönetiminin yaklaşımı belirgin biçimde değişti. Tepkiler çoğunlukla kurumsal diplomatik kanallar yerine başkanın kişisel ve yüksek tonlu açıklamaları üzerinden verildi. Sosyal medya dili öne çıktı. "Dünya izliyor" gibi ifadelerle protestolar doğrudan rejimi hedef alan mesajlarla birlikte anıldı. Bu söylem maksimum baskı stratejisiyle uyumlu bir çizgi izledi.

2022'de Joe Biden yönetimi daha kurumsal bir insan hakları dili kullandı. Tepkiler yaptırımlar, dijital haklar ve internet erişimi gibi başlıklara odaklandı. Protestolar rejim değişikliği çağrılılarıyla ilişkilendirilmedi. Amaç, hak ihlallerinin maliyetini yükseltmek oldu.

28 Aralık'ta başlayan son protesto dalgasına Washington'dan gelen tepkiler önceki dönemlere göre daha müdahaleci bir tona yaklaşmıştır. Açıklamalar insan hakları ve halkın taleplerine destek mesajlarıyla sınırlı kalmamış, rejimin zayıflığına ve iç hareketliliğin dış politika sonuçlarına da vurgu yapmıştır. Donald Trump'ın 2 Ocak'tan sonra giderek sertleşen açıklamaları ve bazı Cumhuriyetçi senatörlerin rejimin meşruiyetini kaybettiği ve sonunun yaklaştığı yönündeki sözleri, bu daha sert yaklaşımın en görünür örnekleri olmuştur.

İsrail'in Protestolara Tepkisi

Binyamin Netanyahu, İran'daki protestoların başladığı ilk günlerde temkinli bir tutum izlemiştir. İsrail basınındaki haberlere göre Netanyahu, Tahran yönetiminin protestoların sorumluluğunu İsrail'e yüklemesini kolaylaştırmamak amacıyla kamuoyu önünde doğrudan açıklama yapmamayı tercih etmiştir. 31 Aralık'ta Kanal 12'ye

konuşan üst düzey bir yetkili, Florida'da yapılan bir brifingin ardından Netanyahu'nun "İran'daki dramatik iç gelişmeleri izliyoruz, ancak sonuçlarını kestirmek için henüz erken" dediğini ve bekle-gör yaklaşımı benimsediğini aktarmıştır.²⁶

Ancak bu temkinli tutum 4 Ocak'ta sona ermiştir. Netanyahu, kabine toplantısında açık bir tutum değişikliğine giderek "İsrail halkı İran halkının özgürlük, adalet ve hürriyet mücadelesiyle dayanışma içindedir" demiş ve bunun "İran halkının kendi kaderini eline aldığı bir an" olabileceğini ifade etmiştir.²⁷ 5 Ocak'ta Knesset'te yaptığı konuşmada ise daha da ileri giderek İran'ın nükleer programını ve balistik füze endüstrisini yeniden inşa etmesine izin vermeyeceklerini, herhangi bir İran saldırısının "çok ciddi sonuçları" olacağını söylemiştir.²⁸ Netanyahu ayrıca Florida'da Trump ile yaptığı görüşmelerde "sıfır zenginleştirme" ilkesi ve 400 kg yüksek oranda zenginleştirilmiş uranyum stokunun İran'dan çıkarılması konusunda mutabık kaldıklarını kamuoyuyla paylaşmıştır.

Bu tutum değişikliğinin birkaç nedeni bulunmaktadır. İlk günlerdeki temkinli yaklaşım, İran yönetiminin toplumsal olayları sık sık "dış düşman komplosu" olarak sunma eğilimine karşı bir önlem olarak görülmüştür. İsrail'deki açık kaynaklarda, başlangıçtaki resmî sessizlik bu gerekçeyle açıklanmıştır. İsrail istihbaratının değerlendirmesine göre Tahran, ekonomik çöküşün sorumluluğunu üzerinden atmak için protestocuları "Siyonist ajan" ya da "İsrail işbirlikçisi" olarak damgalamaya hazırdır. Netanyahu'nun ilk günlerde konuşmaması, bu söylemin etkisini sınırlamayı ve protestoların iç dinamiklerle geliştiği algısını korumayı amaçlamıştır.

İsrail'den gelecek açık bir destek mesajının, İran yönetiminin iç kamuoyunu toparlamak için dikkati İsrail'e yöneltmesine yol açabileceği düşünülmüştür. 4 Ocak sonrasında görülen tutum değişikliği ise Washington'daki yeni Trump yönetimiyle eşgüdümün arttığını ve İsrail tarafında protestoların rejim üzerinde yeterli baskı oluşturduğu yönünde bir kanaat geliştiğini göstermektedir.

Trump'ın "İran nükleer tesislerini yeniden inşa ederse onları cehenneme çeviririz" ve "Protestocular bastırılmaya devam edilirse güçlü bir vuruş yapacağız" sözleri, sert

²⁶ ToI Staff, "Fight Against Darkness: Foreign Ministry Appears to Back Iranian Protests", *The Times of Israel*, 2 Ocak 2026, <https://www.timesofisrael.com/fight-against-darkness-foreign-ministry-appears-to-back-iranian-protests/amp/> (erişim 7 Ocak 2026).

²⁷ ToI Staff, "Netanyahu: Now Could Be Moment When Iranians 'Take Their Fate Into Their Own Hands'", *The Times of Israel*, 4 Ocak 2026, https://www.timesofisrael.com/liveblog_entry/netanyahu-now-could-be-moment-when-iranians-take-their-fate-into-their-own-hands/ (erişim 7 Ocak 2026).

²⁸ "Iran Protest Death Toll Reaches 19 as Supreme Leader Blames Foreign Interference," *Haaretz*, 5 Ocak 2026, <https://www.haaretz.com/israel-news/2026-01-05/ty-article-live/iran-protest-death-toll-reaches-19-as-supreme-leader-blames-foreign-interference/0000019b-8c08-dbc2-a3df-8ec9e2f40005> (erişim 7 Ocak 2026).

mesajların ABD tarafından verildiğini ortaya koymuştur. Bu ortamda İsrail yönetimi de açık destek açıklamaları konusunda kendini daha rahat hissetmiştir.

Siyasi liderliğin ilk günlerdeki sessizliğine karşın İsrail savunma ve güvenlik kurumları (İsrail Ordusu/İDF, MOSSAD, Şin Bet) en yüksek alarm seviyesine geçmiştir. İlk günlerde genel bir hazırlık ve izleme konumunda olan askerî yapılar, 5-6 Ocak'ta somut bir operasyon planı aşamasına geçmiştir. Netanyahu, güvenlik kabinesiyle 5 saat süren toplantı sonrasında "Iron Strike" (Demir Vuruş) adlı İran'a yönelik saldırı planını onaylamıştır. İçişleri Bakanı Aryeh Deri'nin de katıldığı toplantıda, Savunma Bakanı Israel Katz ve Genelkurmay Başkanı Eyal Zamir, İran'a karşı savaş senaryolarını simüle eden askerî tatbikatlar hakkında bilgilendirilmiştir.²⁹

İran da buna karşılık Devrim Muhafızları kuvvetleri tarafından füze ve hava savunma tatbikatları düzenlemiş, Tahran ve Şiraz semalarında patlama sesleri ve ışıklar görülmüştür. Savunma Bakanlığı yetkililerine dayandırılan raporlar, protestolar derinleştikçe İran'ın "dışarıya saldırma" riskinin arttığını iddia etmektedir.³⁰ İsrail istihbaratına göre İran'ın hava savunma sistemleri Haziran 2025 çatışmasında neredeyse tamamen imha edilmiş ve mevcut kapasite "sıfıra yakın" seviyeye gerilemiştir. Bu durumun İran'ı, caydırıcılığı yeniden tesis etmek için elinde kalan balistik füze kapasitesine daha fazla yaslanmaya itebileceği değerlendirilmektedir.

İran'ın yerel savunma sanayisini kullanarak balistik füze stoklarını hızla yenilemeye çalıştığı rapor edilmiştir.³¹ İsrail, Tahran'ın iç krizi kontrol altına alamaması hâlinde, dikkat dağıtmak amacıyla İsrail'in iç cephesine yönelik ani bir füze saldırısı düzenleyebileceğinden endişe etmektedir. Bu tür bir davranış biçimine tarihsel örnek olarak Falkland Savaşı gösterilmektedir. İsrail ordusunun Golan Tepeleri ve Güney Suriye hattındaki hareketliliği yakından izlediği, Haşmonayim Tugayı gibi birliklerin bölgede operasyonel faaliyetlerini artırdığı görülmektedir.

İsrail İç Siyasetindeki Çatlaklar ve Farklı Sesler

Binyamin Netanyahu'nun başlangıçtaki sessizlik stratejisi, İsrail siyasetinin tüm kesimleri tarafından benimsenmemiştir. Muhalefet liderleri ve koalisyon dışındaki ak-

²⁹ "Israel Approves Iran War Plan: 'Iron Strike'," *Defence Today*, 4 Ocak 2026, <https://www.defencetoday.com/security/flashpoints/israel-approves-iran-war-plan-iron-strike/> (erişim 7 Ocak 2026).

³⁰ Yaniv Kubovich ve Jonathan Lis, "Israeli Officials Warn Iran May Launch Regional Strikes to Quell Protests," *Haaretz*, 4 Ocak 2026, <https://www.haaretz.com/israel-news/2026-01-04/ty-article/.premium/israeli-officials-warn-iran-may-launch-regional-strikes-to-quell-protests/0000019b-8868-dd73-abff-9aeebf060000> (erişim 20 Ocak 2026).

³¹ Michael Bachner ve Tol Staff, "Jan. 5: Azerbaijan Says It Won't Join Gaza Stabilization Force, in Fresh Blow to US Plan", *The Times of Israel*, 5 Ocak 2026, <https://www.timesofisrael.com/liveblog-january-5-2026/> (erişim 7 Ocak 2026).

törler, İran'daki gelişmelere protestoların ilk günlerinden itibaren daha açık ve aktif tepkiler vermiştir. Eski İsrail Başbakanı Naftali Bennett, sosyal medyayı kullanarak doğrudan İran halkına seslenmiş, Farsça ve İngilizce paylaşımlarla açık biçimde rejim değişikliği çağırısı yapmıştır. Bennett, rejimin yozlaşmış olduğunu ve kaynaklarını halkın refahı yerine “bombalar ve terör” için harcadığını savunmuş, İran halkını değişime çağırıştır.³² Bu tutum, Netanyahu'nun o dönemdeki temkinli yaklaşımından keskin bir ayrılma olarak değerlendirilebilir.

Muhalefet Lideri Yair Lapid, Netanyahu'nun Haziran ayındaki İran saldırılarına verdiği desteği sürdürmekle birlikte, protestolar bağlamında rejimin meşruiyetini yitirdiğini vurgulamıştır. Lapid, İsrail'in İran halkıyla değil rejimiyle sorunu olduğunu belirtmiş ve “aç ve susuz vatandaş dalgasını hiçbir askerî güç durduramaz” görüşünü dile getirmiştir. Protestoların ilerleyen günlerinde Diaspora İşleri Bakanı Amichai Chikli, İsrail'in protestoculara “destek vermesi” gerektiğini ve “İsrail devletinin desteğinin hareketin başarısı için önemli olduğunu” vurgulamıştır.³³

Hükümet koalisyonunun aşırı sağcı ortakları Itamar Ben Gvir ve Bezalel Smotrich, protestoların ilk günlerinde Netanyahu'nun temkinli çizgisiyle uyumlu biçimde sessiz kalmayı tercih etmiştir. Ancak Ben-Gvir, ilerleyen günlerde X platformunda Devrim Rehberi Ali Hamenei heykelinin darağacı önünde yıkıldığını gösteren yapay zekâ üretimi bir görsel paylaşarak oldukça provokatif bir tutuma geçmiştir.³⁴ Bu paylaşım, Netanyahu'nun başlangıçta benimsediği “İran'ı kışkırtmama” stratejisinden açık bir kopuşun işaretlerinden bir diğeridir. İsrail İnovasyon, Bilim ve Teknoloji Bakanı Gila Gamliel, ABD'li Senatör Lindsey Graham ile kameralar önünde siyah “Make Iran Great Again” şapkası takarak görüntülenmiştir. Eski ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo ise X platformunda “Sokaklardaki her İranlıya mutlu yıllar. Ayrıca yanlarında yürüyen her MOSSAD ajanına” diyerek açıktan istihbarat operasyonlarına referans vermiştir.

İsrail İnovasyon, Bilim ve Teknoloji Bakanı Gamliel, İran'daki protestoların rejimin gittikçe zayıfladığını ortaya koyduğunu savunan bir makale kaleme almıştır. Makalede, İran toplumunun onur, özgürlük ve değişim yönündeki taleplerini giderek daha açık biçimde dile getirdiği, buna karşılık rejimin kontro-

³² “Former Israeli Prime Minister Encourages People in Iran to ‘Rise Up,’” *Iran International*, 29 Aralık 2025, <https://www.iranintl.com/en/202512292889> (erişim 7 Ocak 2026).

³³ Seamus Malekafzali, “Israel Is Cynically Capitalizing on the Iranian Protests for Its Own Ends,” *The Intercept*, 5 Ocak 2026, <https://theintercept.com/2026/01/05/iran-protests-israel-netanyahu/> (erişim 7 Ocak 2026).

³⁴ Malekafzali, “Israel Is Cynically Capitalizing on the Iranian Protests for Its Own Ends.”

lü büyük ölçüde korku ve baskı mekanizmaları üzerinden sürdürmeye çalıştığı ifade edilmiştir.³⁵

MOSSAD Faktörü ve Artan Görünürlük

Protestoların başladığı 28 Aralık'ın ertesi günü MOSSAD, protestoların içinde yer aldıklarını kamuoyuna açıklamıştır.³⁶ Bu olağandışı açıklık, İsrail'in genellikle gizli tutulan istihbarat faaliyetlerini bu kez görünür kılma tercihinde bulunduğunu göstermektedir. İran polisi, yurtdışından yönlendirilen bir MOSSAD ajanını yakaladığını iddia etmiştir. İsrail devleti ve müttefiklerinin protestoları önemli bir gelişme olarak sunmayı tam olarak amaçladığı, Mike Pompeo'nun açık MOSSAD referansı ve diğer yetkililerin benzer açıklamalarıyla netleşmiştir.

İran muhalefetinin bir kısmı, özellikle Reza Pehlevi gibi figürler, İsrail'in desteğini kabul etme yönünde tutum almıştır. Pehlevi, Haziran 2025'te İsrail'in İran'a yönelik askerî operasyonları sırasında Netanyahu'nun "İran halkının sesini duyurmaya" çağırın konuşmasını açıktan desteklemiştir. 2023'te Tel Aviv'i ziyaret eden ve İsrail tarafından "Veliht Prens" olarak adlandırılan Pehlevi'nin bu tutumu, muhalefet içinde önemli tartışmalara yol açmıştır.

İstihbarat Değerlendirmesi ve Politik Söylem Arasındaki Çelişki

İlk günlerde İsrail istihbaratının değerlendirilmesi, protestoların rejim için doğrudan bir varlık tehdidi oluşturmadığı yönündeydi. 6 Ocak'ta *Israel Hayom* gazetesinde yayımlanan istihbarat kaynaklı analiz de bu temkinli bakışı yansıtmıştır. Değerlendirmede protestoların önemli olduğu belirtilmiş, ancak rejimin yıkılması için mevcut gösterilerden çok daha geniş ve derin bir sürecin gerekli olduğu, böyle bir değişimin yakın görünmediği ifade edilmiştir.³⁷ İsraili güvenlik yetkilileri, Tahran'daki iç gerilimlerin bu aşamada İsrail'e yönelmeyeceği görüşünü korumuştur.

Buna karşılık bazı Batılı medya organlarında İslam Cumhuriyeti'nin "hayatta kalma modu"na girdiği ve Hamenei'nin Suriye'nin devrik lideri Esed gibi Moskova'ya kaçmayı planladığı yönünde iddialar yer almıştır. Benzer söylentiler 2022'deki Mehsa Emine protestoları sırasında da muhalif basında dolaşmış, bazı yetkililerin Venezuela'ya kaçış hazırlığı yaptığı ve rejimin çöküş beklentisiyle ülkeyi terk ettiği öne

³⁵ "Minister Gamliel: As Protests Spread, Iran Regime's Weakness Is Becoming Harder to Hide," *The Jerusalem Post*, 31 Aralık 2025, <https://www.jpost.com/opinion/article-881932> (erişim 7 Ocak 2026).

³⁶ Malekafzali, "Israel Is Cynically Capitalizing on the Iranian Protests for Its Own Ends."

³⁷ Lilach Shoval, "Israel Assesses Iranian Regime to Survive Protests," *Israel Hayom*, 6 Ocak 2026, <https://www.israelhayom.com/2026/01/06/israel-assesses-iranian-regime-survival-protests/> (erişim 7 Ocak 2026).

sürülmüştür.³⁸ İsrail istihbaratının temkinli değerlendirmelerine rağmen bazı siyasi çevrelerin “rejim çöküyor” anlatısını benimsemesi dikkat çekmiştir.

İnternet Kesintisi Sonrası İsrail'in Pozisyonu

İran'da 8-9 Ocak 2026'da başlayan sert baskı sürecinden sonra İsrail'in, sözlü destek ile sahada temkinli duruşu birlikte yürüttüğü bir yaklaşım benimsediği görülmektedir. 11 Ocak'ta Channel 12'ye konuşan üst düzey bir İsrail yetkilisi, “İran rejiminin hikâyesi bitti. Ne kadar zaman alırsa alsın eskisi gibi olmayacak” demiştir. Aynı gün Başbakan Netanyahu haftalık kabine toplantısında “Rejim düştükten sonra İsrail ve İran tekrar ortak olacak” ifadesini kullanmıştır.³⁹ 19-20 Ocak'ta Knesset'te yapılan 40 imza oturumunda Netanyahu en sert uyarılarından birini yapmış ve “Bir hata yapar ve bize saldırırsa şimdiye kadar deneyimmediği bir güçle karşılık veririz” demiştir. Ayrıca İran'ın geleceğinin belirsiz olduğunu, mevcut durumun kalıcı olmayacağını belirtmiştir.⁴⁰

İstihbarat ve askerî düzeyde ise İsrail, ABD'den gelebilecek olası bir müdahale ihtimalini dikkate alarak hazırlıklı bir bekleme tutumu almıştır. 16 Ocak'ta MOSSAD Başkanı David Barnea, İran'daki ölümcül baskı ve muhtemel Amerikan askerî adımı konularını görüşmek üzere Washington'a gitmiştir. İbrance medya haberlerine göre İsrail, Trump'ın askerî müdahale seçeneğini hâlâ değerlendirdiği kanaatindedir.⁴¹ Iran International'ın yayımladığı bir analiz, Netanyahu'nun görünür bir İsrail müdahalesinden uzak durmasını iki nedene bağlamaktadır: (i) Protestocuların yabancı destekli ajanlar olarak gösterilmesine zemin vermemek ve (ii) İran konusunda en etkili baskının ABD'den gelmesini sağlamak. Aynı değerlendirmede, bu temkinli tutumun İslam Cumhuriyeti'nin uzun yıllar sonra en kırılğan dönemlerinden birini yaşadığı görüşüyle desteklendiği belirtilmektedir.⁴²

³⁸ “Ayatollah Khamenei Has ‘Plan B’ to Flee to Moscow,” *The Times*, 4 Ocak 2026, <https://www.thetimes.com/world/middle-east/article/iran-ayatollah-khamenei-escape-moscow-protests-revealed-h5f95ctb5> (erişim 7 Ocak 2026).

³⁹ “UN Chief ‘Shocked’ by Violence against Iran Protesters, Urges Restraint,” *Times of Israel*, 11 Ocak 2026, <https://www.timesofisrael.com/liveblog-january-11-2026/> (erişim 22 Ocak 2026).

⁴⁰ Rimjhim Singh, “‘Attack of Unprecedented Force’: Netanyahu’s Warning to Iran amid Protests,” *Business Standard*, 20 Ocak 2026, https://www.business-standard.com/world-news/benjamin-netanyahu-israel-force-attack-iran-protests-us-trump-conflict-126012000141_1.html (erişim 22 Ocak 2026).

⁴¹ “As Iran Internet Shutdown Enters 9th Day, Monitor Warns Scale of Crackdown Still Hidden,” *Times of Israel*, 16 Ocak 2026, <https://www.timesofisrael.com/liveblog-january-16-2026/> (erişim 22 Ocak 2026).

⁴² “Restraint as Strategy: Israel Watches Iran’s Unrest from Afar,” *Iran International*, 14 Ocak 2026, <https://www.iranintl.com/en/202601142740> (erişim 22 Ocak 2026).

Netanyahu'nun İç Hesapları ve Stratejik Motivasyonlar

Ortadoğu analisti Zvi Bar'el, Netanyahu'nun son dönemdeki tutum değişikliğini doğrudan iç siyasetle ilişkilendirmektedir. 2026 seçim yılına girilirken Katar skandalı kapsamında yakın çevresinden iki kişi hakkında rüşvet suçlaması gündeme gelmesi ve 7 Ekim soruşturmasının yarattığı baskı, Netanyahu'nun manevra alanını daraltmıştır. Bar'el'e göre bu ortamda İran tehdidi ile Gazze, Lübnan ve Suriye'de açık kalan cepheleer Netanyahu açısından siyasal olarak işlev görmektedir. Ona göre İran'la muhtemel bir savaş ihtimali gündemde tutulduğu sürece hükümete karşı protestolara katılım, kamuoyunun bir bölümünde "güvenliğe zarar verme" şeklinde yorumlanabilmektedir.⁴³

Reichman Üniversitesi'nden İran uzmanı Meir Javedanfar, Netanyahu'nun İran'a karşı savaş kararı alabilmesi için iki koşula dikkat çekmektedir: Trump'ın ikna edilmesi ve CIA tarafından doğrulanacak nitelikte istihbarat sunulması. Bu değerlendirme, İsrail'in tek başına vereceği bir kararın yeterli olmayacağını, Washington onayı ve teyit edilmiş istihbarat gerektirdiğini vurgulamaktadır.⁴⁴

Berlin'deki SWP (Stiftung Wissenschaft und Politik) araştırmacısı Hamidreza Azizi ise mevcut protestoların önceki dalgalara kıyasla daha sınırlı bir tehdit oluşturduğunu, buna karşılık zamanlamasının İran liderliği açısından zorlayıcı olduğunu belirtmektedir. Azizi'ye göre gösteriler, 12 günlük çatışmanın hemen sonrasında ve Tahran'ın bölgesel konumunun son on yılın en zayıf dönemlerinden birinde ortaya çıkmıştır. Dış baskının artması, ABD yaptırımlarının yeniden devreye girmesi ve yeni bir savaş ihtimali, İran yönetimine yakın çevrelerde İsrail'in yeni saldırılarının iç karışıklıkla bağlantılı olabileceği ya da bu ortamdan yararlanabileceği yönünde yorumların çoğalmasına yol açmıştır.⁴⁵

⁴³ Shoshanna Solomon ve Dina Kraft, "In Israel and Iran, Officials Talk of War. How Does That Suit Their Interests?," *The Christian Science Monitor*, 2 Ocak 2026, <https://www.csmonitor.com/World/Middle-East/2026/0102/israel-netanyahu-trump-war-iran-protests> (erişim 7 Ocak 2026).

⁴⁴ Solomon ve Kraft, "In Israel and Iran, Officials Talk of War. How Does That Suit Their Interests?".

⁴⁵ Brendan Cole, "Chances of Iran Regime Falling Surge as Unrest Spreads," *Newsweek*, 31 Aralık 2025, <https://www.newsweek.com/chances-iran-regime-falling-surge-unrest-spreads-11289584> (erişim 7 Ocak 2026).

Sonuç

İran protestolara karşı iki aşamalı bir yönetim çizgisi ortaya koymuştur. İlk aşamada sistem, protestocuları tümüyle suçlamayan, barışçıl gösterileri şiddet eylemlerinden ayırıştırarak ve diyalog çağrılarınıyla desteklenen yatıştırıcı bir kriz yönetimi izlemiştir. Ancak 8 Ocak sonrasında eylemlerin eş zamanlı yayılması, şiddetin ve çatışmaların artmasıyla birlikte süreç kamu düzeni ve rejim otoritesine yönelen bir güvenlik tehdidi olarak tanımlanmış, böylelikle rejim daha sert bir muameleyle karşılık vermiştir. İnternet kesintileri, kitlesel gözaltılar ve geniş çaplı operasyonlar, protestoların örgütlenme kapasitesini kırmaya ve görüntü akışını sınırlamaya dönük araçlar olarak devreye sokulmuştur.

Saha düzeyinde ise İran'daki Kürt silahlı örgütleri, protestoları bir fırsat olarak gö-
rerek ortak hareket ve grev çağrılarını yapmış fakat örgütler arası rekabet, ideolojik
ayrışma ve liderlik çekişmesi nedeniyle kalıcı birliktelik zemini oluşturulamamıştır.
PAK'ın dış müdahale talebini "koruma sorumluluğu" üzerinden meşrulaştırma ça-
bası, bazı aktörlerin uluslararası normları araçsallaştırarak dış desteği stratejik bir
kaldıraç olarak gördüğünü göstermiştir.

Protesto süreci aynı zamanda dış müdahale söylemlerinin yükseldiği bir zeminde
ilerlemiştir. Rejimin söylemi, dış aktörler, sabotaj ve casusluk iddialarıyla sertleşir-
ken ABD'den gelen açıklamalar ve özellikle askerî müdahale imaları gerilimi artıran
bir diğer unsur olarak öne çıkmıştır. Dış aktörlerin tepkileri protestoların algısını
dolaylı biçimde etkilemiştir. ABD'den gelen açıklamalar uluslararası görünürlüğü
artırırken Trump'ın destek mesajlarını askerî güç ima eden ifadelerle birlikte kullan-
ması, İran içinde "dış kışkırtma" söylemini güçlendirebilecek bir zemin yaratmak-
tadır. Bu durum yönetime protestoları ulusal güvenlik tehdidi olarak tanımlama ve
daha sert bastırma adımlarını gerekçelendirme alanı açmıştır. İsrail yönetimi pro-
testoları hem fırsat hem risk olarak değerlendirmektedir. Buna karşılık istihbarat
değerlendirmeleri ile siyasi söylem arasındaki fark, verilen desteğin İran halkına da-
yanışmadan çok İran yönetimine baskı üretmeye ve Netanyahu'nun iç siyasetteki
konumunu güçlendirmeye dönük olduğu yorumlarını artırmıştır.

Özetle bu protesto dalgası, bir yandan rejimin kriz yönetiminde yumuşak söylem-
den sert güvenlikçi çizgiye geçişini diğer yandan iç hareketlilikle birlikte dış aktör-
lerin söylem ve pozisyonlarının süreci nasıl etkilediğini net biçimde ortaya koy-
muştur. Aynı zamanda bundan önceki protestolardan ayıran pek çok özelliğiyle de
ön plana çıkmıştır. Hem ABD'nin sürece dahil olması hem de direkt olarak rejim
değişikliğine yönelik söylemleri İran'da güvenlik tehditlerini üst seviyeye çıkarmıştır.

Genel tablo, protestoların İran'ın ekonomik kırılma kadar siyasal kapasite sorunlarını da görünür kıldığını göstermektedir. Bu sorunların aşılması geçici adımlarla değil yapısal değişikliklerle mümkündür. Mesud Pezeşkiyan hükümetinin başlangıçtaki ölçülü yaklaşımı tansiyonu düşürmeyi amaçlasa da problemlerin önemli bir bölümü hükümet düzeyini aşan yapısal nitelik taşımaktadır. Tartışmayı yalnızca rejim değişikliği eksenine sıkıştırmak bu temel sorunları geri plana itmektedir. Yapısal problemler giderilmedikçe, benzer toplumsal tepkilerin yeniden ortaya çıkması kuvvetle muhtemeldir.

Kaynakça

- ABC News. "This Week Transcript 1-11-26: Sen. Tina Smith & Sen. Rand Paul." *ABC News*. 11 Ocak 2026. <https://abcnews.go.com/Politics/week-transcript-1-11-26-sen-tina-smith/story?id=129088973>
- Al Jazeera Staff. "Trump Poses with 'Make Iran Great Again' Hat After Maduro Abduction." *Al Jazeera*. 5 Ocak 2026. <https://www.aljazeera.com/news/2026/1/5/trump-poses-with-make-iran-great-again-hat-after-maduro-abduction>
- Ata Mohamed Tebriz, "Islamic Republic Blames Israel, U.S., and ISIS for Its January Protests" *Iran Wire*. 20 Ocak 2026. <https://iranwire.com/en/features/147877-islamic-republic-blames-israel-us-and-isis-for-its-january-protests/>
- Ata Mohamed Tebriz, "Manufacturing the Enemy: How Iranian State Media Justifies Repression and Massacre" *Iran Wire*. 22 Ocak 2026. <https://iranwire.com/en/features/147956-how-iranian-state-media-reframed-protests-as-security-threats/>
- Brennan, David ve Somayeh Malekian, Selina Wang, Hannah Demissie. "Iran Full Scale War: US, Israel, Europe President." *ABC News*. 30 Aralık 2025. <https://abcnews.go.com/International/iran-full-scale-war-us-israel-europe-president/story?id=128745970>
- Central Banking. "Iran Replaces Central Bank Governor amid Mass Protests." 5 Ocak 2026. <https://www.centralbanking.com/central-banks/governance/people/7974702/iran-replaces-central-bank-governor-amid-mass-protests>
- Choukeir, Jana ve Nayera Abdallah, Tala Ramadan, "Trump Weighs Response to Iran Crackdown, Tehran Says Communication Open With US," *Reuters*, 13 Ocak 2026, <https://www.reuters.com/business/media-telecom/trump-says-weighing-tough-response-iran-crackdown-says-tehran-called-negotiate-2026-01-12/>
- Cole, Brendan. "Chances of Iran Regime Falling Surge as Unrest Spreads." *Newsweek*, 31 Aralık 2025. <https://www.newsweek.com/chances-iran-regime-falling-surge-unrest-spreads-11289584>

- Defence Today. "Israel Approves Iran War Plan: 'Iron Strike'." *Defence Today*. 4 Ocak 2026. <https://www.defencetoday.com/security/flashpoints/israel-approves-iran-war-plan-iron-strike/>
- Elwelly, Elwely ve Bo Erickson. "Trump Urges Iranians to Keep Protesting, Saying 'Help Is on Its Way.'" *Reuters*. 14 Ocak 2026. <https://www.reuters.com/world/china/iranian-mp-warns-greater-unrest-urging-government-address-grievances-2026-01-13/>
- GV Wire. "Trump's Israel Policy Risks US Involvement in Iran Conflict, Warns Trita Parsi." *GV Wire*. 31 Aralık 2025. <https://gywire.com/2025/12/31/trumps-israel-policy-risks-us-involvement-in-iran-conflict-warns-trita-parsi/>
- Haaretz. "Iran Protest Death Toll Reaches 19 as Supreme Leader Blames Foreign Interference." *Haaretz*. 5 Ocak 2026. <https://www.haaretz.com/israel-news/2026-01-05/ty-article-live/iran-protest-death-toll-reaches-19-as-supreme-leader-blames-foreign-interference/0000019b-8c08-dbc2-a3df-8ec9e2f40005>
- Hafezi, Parisa ve Steve Holland. "Trump Sees Iranian Crackdown Easing, Tehran Denies Man to Be Executed." *Reuters*. 15 Ocak 2026. <https://www.reuters.com/world/china/trump-sees-iranian-crackdown-easing-tehran-denies-man-be-executed-2026-01-15/>
- Human Rights Activists News Agency. "Day 32 of Protests: Limited Internet Access, Ongoing Arrests, and Growing International Pressure." *HRANA*. 28 Ocak 2026. <https://www.en-hrana.org/day-32-of-protests-limited-internet-access-ongoing-arrests-and-growing-international-pressure/>
- Iran International. "Former Israeli Prime Minister Encourages People in Iran to 'Rise Up'." *Iran International*. 29 Aralık 2025. <https://www.iranintl.com/en/202512292889>
- Iran International. "Iran Accuses US, Israel of Interference as Protests Continue." *Iran International*. 5 Ocak 2026. <https://www.iranintl.com/en/202601056418>
- Iran International. "Restraint as Strategy: Israel Watches Iran's Unrest from Afar." *Iran International*. 14 Ocak 2026. <https://www.iranintl.com/en/202601142740>
- Khabaronline. "شداوح ناگتخابناج و ادش رامآ مرابرد دی‌مش داینب هی‌نایب". *Khabaronline*. 21 Ocak 2026. <https://www.khabaronline.ir/news/2171787>

- Komala Party of Iranian Kurdistan. X gönderisi. @Komala_english. 3 Ocak 2026. https://x.com/Komala_english (İlgili gönderi: <https://x.com/AbdullahMohtadi/status/2007480537758199889>)
- Kubovichand, Yaniv ve Jonathan Lis. "Israeli Officials Warn Iran May Launch Regional Strikes to Quell Protests." *Haaretz*. 4 Ocak 2026. <https://www.haaretz.com/israel-news/2026-01-04/ty-article/.premium/israeli-officials-warn-iran-may-launch-regional-strikes-to-quell-protests/0000019b-8868-dd73-abff-9aecbf060000>
- Kurdistan Freedom Party (PAK). X gönderisi. @PAKenglishh. 2 Ocak 2026. <https://x.com/PAKenglishh/status/2007048968841331034>
- Malekafzali, Seamus. "Israel Is Cynically Capitalizing on the Iranian Protests for Its Own Ends." *The Intercept*, 5 Ocak 2026. <https://theintercept.com/2026/01/05/iran-protests-israel-netanyahu/>
- PDKI. "Statement by the PDKI on the New Wave of Protests in Iran." *pdki.org*. 31 Aralık 2026. <https://pdki.org/english/statement-by-the-pdki-on-the-new-wave-of-protests-in-iran/>
- Sayeh, Janatan. "Iran's Protests Reach Day Four: Washington Should Heed the Streets." *Foundation for Defense of Democracies (FDD)*. 31 Aralık 2025. <https://www.fdd.org/analysis/2025/12/31/irans-protests-reach-day-four-washington-should-heed-the-streets/>
- Shoval, Lilach. "Israel Assesses Iranian Regime to Survive Protests." *Israel Hayom*, 6 Ocak 2026. <https://www.israelhayom.com/2026/01/06/israel-assesses-iranian-regime-survival-protests/>
- Singh, Kanishka ve Trevor Hunnicutt. "Trump Says Nations Doing Business with Iran Face 25% Tariff on US Trade." *Reuters*. 13 Ocak 2026. <https://www.reuters.com/world/middle-east/trump-says-countries-doing-business-with-iran-face-25-tariff-2026-01-12/>
- Singh, Rimjhim. "'Attack of Unprecedented Force': Netanyahu's Warning to Iran amid Protests." *Business Standard*. 20 Ocak 2026. https://www.business-standard.com/world-news/benjamin-netanyahu-israel-force-attack-iran-protests-us-trump-conflict-126012000141_1.html
- Solomon, Shoshanna ve Dina Kraft. "In Israel and Iran, Officials Talk of War. How Does That Suit Their Interests?" *The Christian Science Monitor*. 2 Ocak 2026. <https://www.csmonitor.com/World/Middle-East/2026/0102/israel-netanyahu-trump-war-iran-protests>

Superville, Darlene ve Will Weissert. "Trump Thanks Iran for Not Following Through on Executions of Political Prisoners." *Associated Press (AP)*. 16 Ocak 2026. <https://apnews.com/article/trump-iran-hangings-protests-dae7dca429c9823f4f5690b368ebfe15>

The Jerusalem Post. "Minister Gamliel: As Protests Spread, Iran Regime's Weakness Is Becoming Harder to Hide." *The Jerusalem Post*. 31 Aralık 2025. <https://www.jpost.com/opinion/article-881932>

The Times. "Ayatollah Khamenei Has 'Plan B' to Flee to Moscow." *The Times*. 4 Ocak 2026. <https://www.thetimes.com/world/middle-east/article/iran-ayatollah-khamenei-escape-moscow-protests-revealed-h5f95ctb5>

Times of Israel. "As Iran Internet Shutdown Enters 9th Day, Monitor Warns Scale of Crackdown Still Hidden." *Times of Israel*. 16 Ocak 2026. <https://www.timesofisrael.com/liveblog-january-16-2026/>

Times of Israel. 2026b. "UN Chief 'Shocked' by Violence against Iran Protesters, Urges Restraint." *Times of Israel*. 11 Ocak 2026. <https://www.timesofisrael.com/liveblog-january-11-2026/>

USABehFarsi. X gönderisi. @USABehFarsi. 30 Aralık 2025. <https://x.com/USABehFarsi/status/2005749415210840274>

USABehFarsi. X gönderisi. @USABehFarsi. 31 Aralık 2025. <https://x.com/USABehFarsi/status/2006251536192618684>

Wells, Katherine ve Carolyn Moorman, Kelly Campa, Adham Fattah, Zahra Wakilzada, Ben Rezaei, Avery Borens, Brian Carter. "Iran Update, December 29, 2025." *Critical Threats Project (CTP)*. 29 Aralık 2025. <https://www.criticalthreats.org/analysis/iran-update-december-29-2025>

Wintour, Patrick. "Iran to Try Risky Economic Concessions As it Attempts to Quell Protesters' Anger." *The Guardian*. 6 Ocak 2026. <https://www.theguardian.com/world/2026/jan/05/iran-try-risky-economic-changes- quell-protesters-anger>

İran'da 28 Aralık Protestoları: Nedenleri, Seyri ve Yansımaları

İran'da 28 Aralık 2025'te başlayan protestolar, uzun süredir biriken yapısal sorunların dışavurumu olarak ortaya çıktı. Artan hayat pahalılığı, döviz kurundaki sert dalgalanmalar ve kronikleşmiş yönetim sorunları toplumsal bir hareketliliğe neden oldu. Tahran'da başlayan protesto dalgası, kısa sürede ülke geneline yayılarak güvenlik, meşruiyet ve dış müdahale tehditlerinin alevlendiği bir sürece evrildi.

İlk aşamada güvenlikçi yaklaşımdan uzak yatıştırıcı bir dil kullanan iktidar, eylemlerin ülke geneline yayılması ve şiddetin artmasıyla tutumunu değiştirdi. Eylemleri kamu düzenine tehdit ve iç güvenlik meselesi olarak algılayan hükümet, iletişim ve internet altyapısını kısıtladı. Kolluk kuvvetleri sert müdahalelerde bulundu. Kitleli gözaltılar artarken geniş çaplı güvenlik operasyonları yürütüldü.

Öte yandan ABD'den müdahale tehditleri geldi. İsrail ise ilk aşamada mesafeli bir tavır sergilemesine rağmen sonrasında protestocuları rejim değişikliğine teşvik eden bir söylem benimsedi.

Bu rapor, protestoların ortaya çıkış nedenlerini, sahadaki seyrini ve rejimin iki aşamalı kriz yönetimini değerlendirmekte, ayrıca İran'daki silahlı muhalif grupların tavırlarını, ABD ve İsrail'in yaklaşımlarını ayrıntılı biçimde analiz etmektedir.